

Bruxelles, 27. veljače 2025.
(OR. en)

6601/25

ENER 40
FISC 41
ECOFIN 218
ENV 105

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	27. veljače 2025.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2025) 79 final
Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Akcijski plan za priuštivu energiju Iskorištavanje svih prednosti energetske unije radi osiguravanja cjenovno pristupačne, učinkovite i čiste energije za sve Europljane

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 79 final.

Priloženo: COM(2025) 79 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 26.2.2025.
COM(2025) 79 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

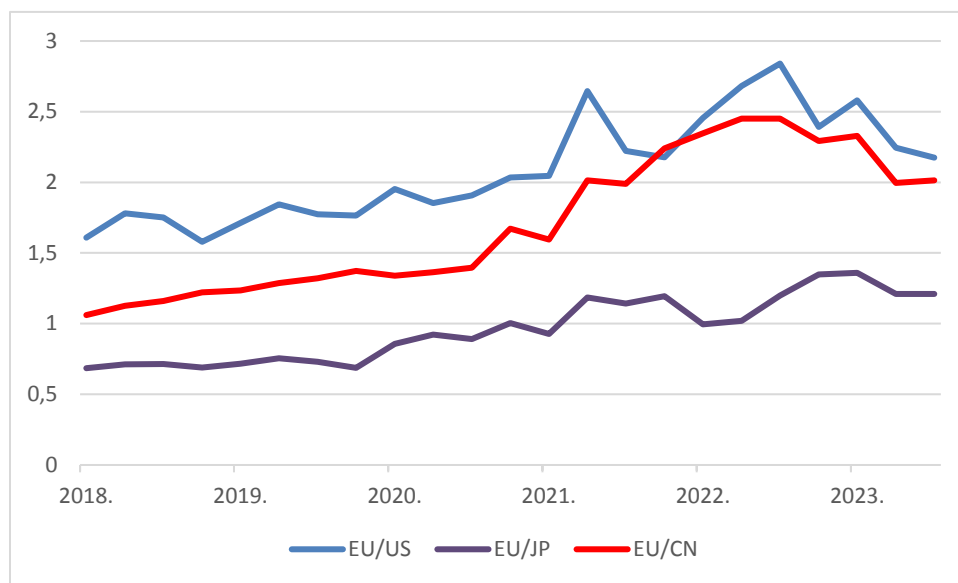
Aksijski plan za priuštivu energiju

**Iskorištavanje svih prednosti energetske unije radi osiguravanja cjenovno pristupačne,
učinkovite i čiste energije za sve Europljane**

1. UVOD

Energetsko tržište pokreće naše gospodarstvo, podupire naše društvo i povezuje naše zajednice. Zajedno smo izgradili otporne mreže, odvojili gospodarski rast od emisija stakleničkih plinova, smanjili ovisnosti i preuzeli vodeću ulogu u globalnoj energetskej tranziciji. EU je prevladao nedavnu energetskej krizu zahvaljujući brzom uvođenju čiste energije, diversifikaciji opskrbe, povezanosti energetskej mreža ključnih za njegovu sigurnost i solidarnosti među državama članicama.

Međutim, postoji **jasna i hitna potreba za jačanjem naše energetske unije**. Visoki troškovi energije opterećuju naše **građane i poduzeća**. Više od 46 milijuna Europljana izloženo je energetskej siromaštvu koje nerazmjerno utječe na ranjive skupine¹. Maloprodajne cijene električne energije za **industriju** gotovo su se udvostručile: za industrijskog potrošača srednje veličine cijene 2023. bile su 97 % više od prosjeka za razdoblje 2014. – 2020.² **Razlika u cijenama energije** između EU-a i naših glavnih konkurenata raste³, a postoji i rizik da će nova ulaganja pogodovati zemljama izvan Europe i da će se postojeće industrije premjestiti, što može dovesti do odljeva ključnih industrija koje pokreću gospodarstvo i otpornost EU-a te stvaraju kvalitetna radna mjesta⁴. Sve to ugrožava **međunarodni položaj** EU-a i njegovu globalnu **konkurentnost**.⁵

Slika 1. Omjeri maloprodajnih cijena električne energije za industriju na globalnim tržištima (*procjene Europske komisije*)
(Omjer veći od 1 znači da su cijene u EU-u više od cijena u relevantnoj trećoj zemlji)

¹ Baza podataka Eurostata (*oznaka podataka: ilc_mdes01*)

² [Studija o cijenama i troškovima energije – Procjena učinaka na kućanstva i industriju – izdanje za 2024.](#); Trinomics, 2025.

³ Vidjeti sliku 1. Maloprodajne cijene električne energije u EU-u za industriju bile su u drugom tromjesečju 2024. 2,2 puta više nego u SAD-u, dvostruko više nego u Kini i 1,2 puta više nego u Japanu (zemlji u kojoj je energija uvijek bila skuplja nego u EU-u).

⁴ U sektoru energije iz obnovljivih izvora 2023. je na području EU-a bilo zaposleno oko 1,8 milijuna ljudi. [Renewable energy and jobs: Annual review 2024 \(Energija iz obnovljivih izvora i radna mjesta: godišnji pregled za 2024.\)](#); IRENA u suradnji s ILO-om, 2024.

⁵ [Budućnost europske konkurentnosti, dio B](#), slika 2; Mario Draghi, rujna 2024. Sve su veće razlike u maloprodajnim cijenama na području EU-a, od manje od 100 EUR/MWh (PT, FI, SE) do više od 250 EUR/MWh (CY, HU, NL).

Komisija stoga pokreće ambiciozan program za potporu našim građanima, poduzećima i industriji kojim će potaknuti rast i ulaganja i promicati rad na dekarbonizaciji.

Kompas konkurentnosti za EU⁶ tijekom sljedećih pet godina usmjeravat će rad na oživljavanju gospodarske dinamike u Europi. Središnji element mu je **Plan za čistu industriju, odnosno naša strategija rasta i blagostanja koja objedinjuje klimu i konkurentnost**, zajedno s **Akcijskim planom za cjenovno pristupačnu energiju** usmjerenim na smanjenje troškova energije za građane, poduzeća, industriju i zajednice u cijelom EU-u

U ovom Akcijskom planu predstavljene su **mjere kojima će se brzo smanjiti računi za energiju, a istodobno ubrzati provedba prijeko potrebnih strukturnih reformi s ciljem uštede troškova i ojačati naši energetske sustavi kako bi se ublažili budući cjenovni šokovi**. Uz predano djelovanje država članica i svih relevantnih dionika tih **osam mjera** omogućit će smanjenje troškova energije i pomoći u **izgradnji energetske unije u punom smislu te riječi**, koja će donijeti konkurentnost, sigurnost, dekarbonizaciju i pravednu tranziciju, prenoseći koristi od jeftinije energije na sve krajnje korisnike.

2. ŠTO UZROKUJE POSKUPLJENJA ENERGIJE U EU-U?

Računi za energiju ovise o **kombinaciji čimbenika**: troškovima opskrbe energijom, koji su povezani s ukupnom razinom potrošnje, troškovima mreže te trošarinama i porezima. Troškovi opskrbe energijom ovise o veleprodajnim cijenama, na koje pak utječu različiti čimbenici kao što su ponuda i potražnja, kombinacija izvora energije, međupovezanost, tržišno natjecanje, meteorološke i geopolitičke okolnosti te maloprodajno tržišno natjecanje među opskrbljivačima. Ti čimbenici ilustriraju **strukturne izazove** s kojima se suočava energetske sustav EU-a.

Prvo, europska ovisnost o **uvozu fosilnih goriva** uzrokuje nestabilnost cijena energije i veće troškove opskrbe te čini EU izloženijim vanjskim pritiscima i nesigurnosti na globalnom tržištu. Iako se potražnja za prirodnim plinom smanjila za 18 % od kolovoza 2022. do svibnja 2024.⁷, EU je i dalje izložen globalnim fluktuacijama cijena fosilnih goriva jer se 90 % njegove potražnje za prirodnim plinom pokriva uvozom⁸. Posljedice prekomjerne ovisnosti u opskrbi bile su očite tijekom nedavne energetske krize. Neprijateljska ruska instrumentalizacija izvoza plina dovela je do nesigurnosti u opskrbi i naglog porasta cijena. **Troškovi EU-a za uvoz energije iz fosilnih goriva 2022. dosegli su 604 milijarde eura**, nakon povijesno niske razine od 163 milijarde eura iz 2020.⁹ S obzirom na to da se znatan udio (28,9 %) prosječne kombinacije energenata za proizvodnju električne energije u EU-u i dalje temelji na fosilnim gorivima¹⁰, a promet uglavnom ovisi o naftnim proizvodima, **troškovi uvoza fosilnih goriva znatno utječu na račune potrošača za energiju** (vidjeti sliku 2).

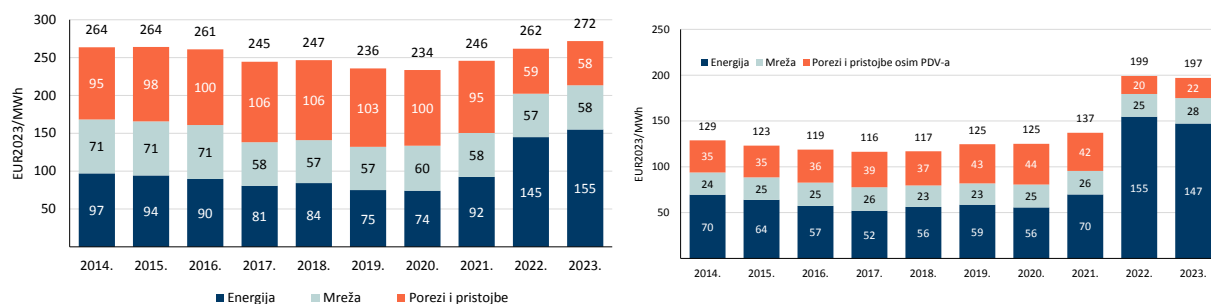
⁶ [Kompas konkurentnosti za EU](#), COM(2025) 30 final.

⁷ [Izješće o procjeni učinka na klimatski cilj Europe za 2040.](#) (SWD(2024) 63 final, Prilog 8. (dio 3/5), odjeljak 1.2.3.)

⁸ [Statistički podaci Eurostata o prirodnom plinu](#). Europa je 2024. uvezla 273 milijarde kubičnih metara prirodnog plina, u usporedbi s 334 milijarde kubičnih metara 2022.

⁹ [Izješće o cijenama energenata i troškovima energije u Europi](#) (COM(2024) 136 final); Europska komisija, ožujak 2024.

¹⁰ [European Electricity Review 2025 \(Pregled europskog elektroenergetskog sektora 2025.\)](#); EMBER, siječanj 2025.

Slika 2. Računi EU-a za električnu energiju za kućanstva (raspon DD, lijevo) i industriju (raspon ID, desno) u realnim cijenama iz 2023¹¹.

Drugo, na račune za energiju utječu i **neučinkovitost i nepotpuna integracija elektroenergetskog sustava**. Europa ima najintegriraniju mrežu na svijetu, no potrebno je uraditi više u području **interkonekcijskih vodova, mrežne infrastrukture, integracije energetskeg sustava i fleksibilnosti sustava** kako bi se u većoj mjeri uključili jeftiniji i čišći izvori energije. **Dugotrajni postupci izdavanja dozvola** za projekte u području čiste energije i mreže dodatno usporavaju napredak. Prema trenutačnim procjenama, do 2030. oko polovice potreba EU za novim prekograničnim kapacitetima za električnu energiju neće biti zadovoljeno¹² i to će usporiti potpunu integraciju našeg energetskeg tržišta.

Naposljetku, **povećanje troškova sustava** koji se pokrivaju iz mrežnih naknada te poreza i pristojbi dodatno povećava cijene električne energije i čini znatan dio računa, a njihov bi utjecaj mogao postati još veći jer će naše mreže u narednim godinama trebati znatna ulaganja.

3. IZGRADNJA ISTINSKE ENERGETSKE UNIJE RADI CJENOVNO PRISTUPAČNIJE ENERGIJE

Energetska politika EU-a na prijelomnoj točki

Energija je temelj i pokretačka snaga naše Unije. Iako smo izgradili snažno međusobno povezano tržište, to još uvijek nije **energetska unija u punom smislu te riječi**. Europska unija sada se nalazi na kritičnoj prekretnici. **Izazovi pred nama su očiti i neodgodivi**. Troškovi energije u EU-u i dalje su relativno visoki što **može dovesti do deindustrializacije** i prijetnja je našem gospodarstvu.

Ako ne poduzmemo ništa, platit ćemo još veću cijenu. Posustajanje na putu prema dekarbonizaciji opteretilo bi naša gospodarstva i industrijske kapacitete. Na primjer, ograničavanje puštanja u mrežu energije iz obnovljivih izvora 2023. u Njemačkoj koštalo je više od 3 milijarde eura, a potrošači i poduzeća nisu imali koristi od te proizvedene jeftine energije. Nadalje, kako elektroenergetski sustav postaje sve složeniji, isto je i s troškovima: troškovi upravljanja zagušenjem mreže, uglavnom zbog redispečiranja, dosegili su vrhunac od 5,2 milijarde eura 2022.¹³, a mogli bi porasti na 26 milijardi eura do 2030¹⁴.

¹¹ Eurostat, [nrg_pc_204_c](#) i [nrg_pc_205_c](#) 17. veljače 2025.

¹² [Electricity Infrastructure Monitoring Report 2024 \(Izješće o praćenju elektroenergetske infrastrukture za 2024.\)](#); ACER, prosinac 2024.

¹³ Mrežne tarife mogle bi se povećati za čak 60 % do 2050. u odnosu na 2022.; [Transmission capacities for cross-zonal trade of electricity and congestion management \(Prijenosni kapaciteti za prekozonsku trgovinu električnom energijom i upravljanje zagušenjem\)](#); ACER, srpanj 2024.

¹⁴ [Upravljanje redispečiranjem i zagušenjem](#); Zajednički istraživački centar, svibanj 2024.

Najučinkovitiji način za kontrolu tih troškova su zajednička i strateška europska ulaganja uz istodobno osiguravanje tehnološke neutralnosti.

Neuspjeh u dovršetku energetske tranzicije bit će još veći ako **ne iskoristimo sve prednosti našeg jedinstvenog tržišta** i njegov potencijal za smanjenje cijena. Na primjer, u jugoistočnoj Europi prošlog ljeta dolazilo je do porasta cijena tijekom večernjih sati do više od 250 EUR/MWh, što je posljedica, među ostalim, nedostatka prekograničnih kapaciteta i nedovoljne fleksibilnosti, a to se moglo ublažiti međusobno povezanim energetskim sustavom.

Realizacija plana za čistu industriju uz pomoć snažne energetske unije

Izazovi s kojima se suočavamo i uloga Europske unije u njihovu svladavanju jasni su. Energetska kriza pokazala je da **moramo i dalje jačati svoju infrastrukturu i produbljivati integraciju energetskog tržišta EU-a.**

Već smo poduzeli velike korake. Planom REPowerEU povećali smo otpornost energetskog sustava tako što smo poboljšali energetske učinkovitost, proširili čistu proizvodnju energije i diverzificirali opskrbu. Napredak je očigledan. U 2024. godini novoinstalirani kapaciteti za iskorištavanje vjetra i solarne energije dosegli su rekordnih 78 GW, a 2023. i 2024. prodano je po tri milijuna dizalica topline. Iste godine iz obnovljivih izvora proizvedeno je rekordnih 48% električne energije u EU, u odnosu na 45% u 2023. i 41% u 2022. **Uloženi napor je dao rezultate:** cijene plina znatno su se smanjile nakon proljeća 2023. Tijekom narednih tjedana, Komisija će dodatno potaknuti potpuni završetak implementacije REPowerEU-a kako bi se u potpunosti napustio uvoz energenata iz Rusije. Ipak, kako bismo pronašli trajna dugoročna rješenja, ne smijemo posustati. Moramo konačno stvoriti energetske unije u punom smislu te riječi i to kroz **tri glavna aspekta.**

Prvo, potrebno nam je **potpuno integrirano energetske tržište** koje djeluje uz potporu **međusobno povezane i digitalizirane mreže** te kohezivnog **regulatornog i upravljačkog sustava.** Unutarnje energetske tržište i integracija europskih tržišta električne energije potrošačima već donose koristi u vrijednosti od oko 34 milijarde eura godišnje¹⁵. **Daljnjom integracijom** te bi se koristi već do 2030. mogle povećati na **40 – 43 milijarde eura godišnje**¹⁶. Bit će potrebna opsežna nadogradnja mreže, što bi trebalo učiniti na najekonomičniji način: povećana primjena tehnologija za poboljšanje mreže te fleksibilno korištenje sustava mogla bi uštedjeti do 35 % u odnosu na troškove konvencionalnog širenja mreže. Regionalnom suradnjom na području cijele Europe, koja se temelji na boljoj međusobnoj povezanosti i boljoj koordinaciji¹⁷, može se smanjiti potreba za ulaganjima u fleksibilnost za do 20 %¹⁸.

Drugo, potreban nam je **dekarboniziran energetske sustav** koji počiva na velikom rastu udjela **čiste energije i elektrifikaciji**, a u čijem je središtu **energetske učinkovitost.** Svijet

¹⁵ [ACER's Final Assessment of the EU Wholesale Electricity Market Design \(ACER-ova završna ocjena modela veleprodajnog tržišta električne energije u EU-u\)](#). ACER, travanj 2022.

¹⁶ [Integrating the EU energy market to foster growth and resilience](#) (Integracija tržišta EU-a radi poticanja rasta i otpornosti) MMF, siječanj 2025. [Realising the benefits of European market integration \(Iskorištavanje prednosti integracije europskog tržišta\)](#); Baker et al., 2018; Benefits of an integrated European energy market (*Prednosti integriranog europskog energetskog tržišta*); Booz et al., 2013

¹⁷ [Upravljanje redispečiranjem i zagušenjem](#); Zajednički istraživački centar, svibanj 2024.

¹⁸ [Power system flexibility in the Penta region \(Fleksibilnost elektroenergetskog sustava u regiji Pentalaterale\)](#); Trinomics i Artelys, ožujak 2023.

brže nego ikad prelazi na čistu energiju. Globalna ulaganja u čistu energiju prošle su godine dosegla rekordni iznos od 1,9 bilijuna eura. Za svaki euro uložen u fosilna goriva dva se ulažu u obnovljivu energiju. Postići ćemo dekarbonizaciju jer se njome osigurava ne samo čista energija, već i kvalitetna radna mjesta, rast i energetska sigurnost. Osim toga, smanjenjem udjela fosilnih goriva u europskom energetsom sustavu potrošače bi se dodatno zaštitilo od nestabilnosti tržišta.

Treće, budući da se prirodni plin i dalje koristi za energiju u Europi, potrebno nam je **transparentnije i konkurentnije tržište plina koje dobro funkcionira**, dok i dalje radimo na diversifikaciji i smanjenju potražnje. EU je i dalje izložen volatilnosti međunarodnih cijena plina. Moramo se pobrinuti za to da se plinom trguje pod poštenim uvjetima i iskoristiti našu zajedničku snagu. Na primjer, mehanizam agregiranja potražnje od 2023. obuhvatio je 42 milijarde kubičnih metara, što je 13 % potrošnje plina u EU-u u tom razdoblju.

Ukratko, **energija se može učiniti cjenovno pristupačnom samo ubrzavanjem ulaganja** u čistu energiju i infrastrukturu, brzom elektrifikacijom, povećanjem energetske učinkovitosti te osiguravanjem transparentnosti i pravednosti na tržištima plina. Zbog toga je **Europi potreban ovaj akcijski plan**: kako bi osigurala brzu i odlučnu reakciju koja će u kratkom roku smanjiti troškove energije, osigurati otpornost energetske sustava na buduće izazove, privući investicije i garantirati rezultate. U tom smislu, pojednostavljenje našeg regulatornog okvira i smanjenje administrativnog opterećenja može pomoći poduzećima koja uvoze čiste tehnologije. Usklađeno djelovanje i angažman europskih čelnika na najvišoj političkoj razini ključni su za provedbu ovog transformacijskog akcijskog plana.

Bez energetske tranzicije troškovi EU-a za uvoz fosilnih goriva u 2025. bili bi 45 milijardi eura veći nego 2019., što je oko 0,25 % BDP-a EU-a.

Provedba akcijskog plana omogućit će EU-u da brže ostvari koristi od prelaska na čistu energiju. **Računi EU-a za uvoz fosilnih goriva iz godine u godinu smanjivat će se do 130 milijardi eura godišnje u 2030., odnosno oko 0,65 % BDP-a do 2030.**¹⁹ Te uštede zbog smanjenja upotrebe fosilnih goriva mogu se ugrubo raščlaniti na tri čimbenika: (i) povećanje elektrifikacije i energetske učinkovitosti, što zauzvrat smanjuje ukupnu potražnju za fosilnim gorivima (25%), (ii) zamjenu kontinuirane potražnje za fosilnim gorivima u proizvodnji električne energije čistom energijom (50%), potpomognute (iii) **dostatnim kapacitetom mreže, pametnom mrežnom infrastrukturom i fleksibilnošću energetske sustava** (25%). Uštede na računu za uvoz fosilnih goriva EU-a **povećavat će se svake godine sve do 260 milijardi eura do 2040. godine.**²⁰

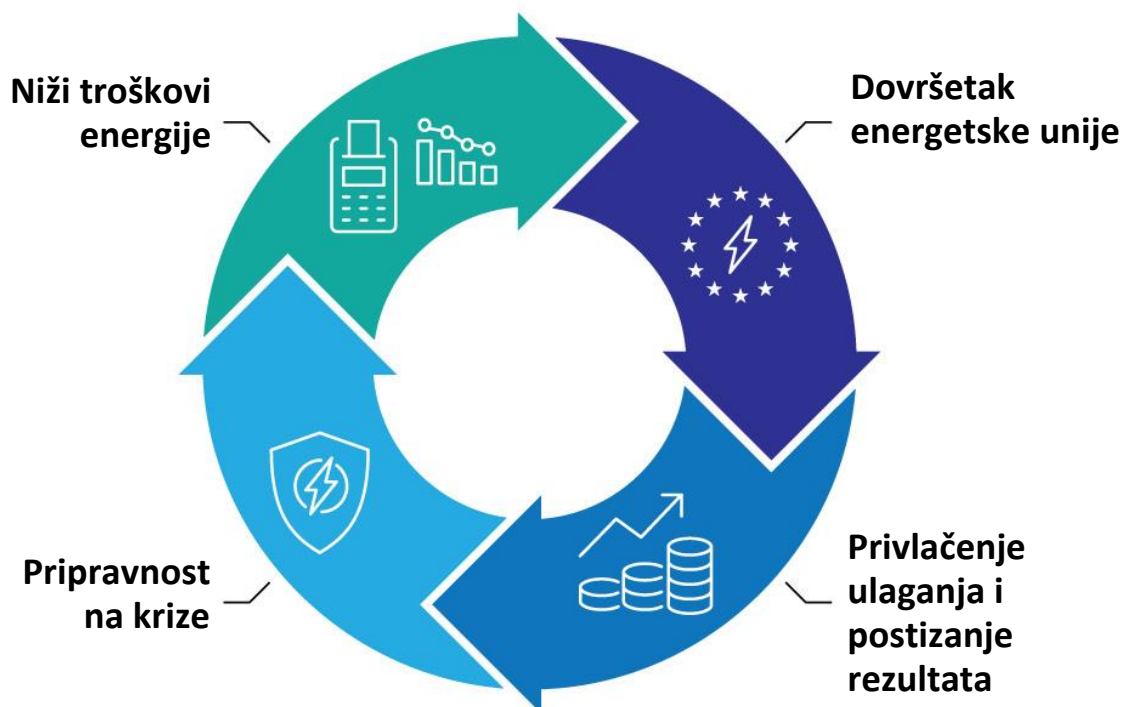
4. AKCIJSKI PLAN ZA CJENOVNO PRISTUPAČNU ENERGIJU ZA SVE EUROPLJANE

Ovim se akcijskim planom predlaže **hitno usklađeno djelovanje** Europske komisije, Europskog parlamenta, država članica i industrije kako bi se: (i) smanjili troškovi energije za

¹⁹Uštede u 2025. u odnosu na obujam uvoza 2019., pri čemu se procjene temelje na pretpostavkama promptnih cijena fosilnih goriva za 2024. Uz pretpostavku (visokih) cijena iz 2022. godišnja ušteda povećala bi se sa 140 milijardi eura u 2025. (oko 0,75 % BDP-a) na 340 milijardi eura u 2030. (1,75 % predviđenog BDP-a) i do 600 milijardi eura 2040. (2,7 % predviđenog BDP-a).

²⁰ 1,2 % procijenjenog BDP-a EU-a. Uštede za 2040. izračunavaju se uz pretpostavku smanjenja emisija stakleničkih plinova za 90 % do 2040.

sve (ii) dovršila energetska unija (iii) privukla ulaganja i (iv) pripremla za potencijalne energetske krize Većina mjera **provest će se tijekom 2025.**, s naglaskom na mjerama koje **potrošačima energije pomažu odmah.**

Slika 3. Četiri stupa akcijskog plana za cjenovno pristupačnu energiju

Stup I.: Smanjenje troškova energije

Da bi račun za energiju bio niži potrebno je djelovati na **tri troškovne komponente: troškove mreže i sustava, oporezivanje i cijenu opskrbe.** Osim toga, s obzirom na to da prirodni plin ima znatan udio u kombinaciji izvora električne energije, tržišta plina koja dobro funkcioniraju i nude tržišno utemeljene cijene pridonijet će i smanjenju računa za plin i električnu energiju. Nadalje, energetskom učinkovitošću i uštedama energije smanjit će se količina električne energije koju potrošači trebaju kupiti.

Mjera 1: Niži računi za električnu energiju

Države članice mogu odmah smanjiti račune za električnu energiju. To zahtijeva hitno djelovanje i veće ambicije, posebno u području mrežnih naknada i oporezivanja.

a) Mrežne naknade

Mrežnim naknadama financira se fizička nadogradnja mreža i rad sustava. Za ulaganja u modernizaciju i širenje elektroenergetske mreže potreban je znatan kapital. To je ključno za olakšavanje uvođenja obnovljivih izvora energije, elektrifikacije i stvaranje nove industrijske i poslovne potražnje. Istodobno **rastu troškovi rada elektroenergetskog sustava.**²¹ Mrežne

²¹Od 2020. do 2022. troškovi redispesčiranja gotovo su se udvostručili i dostigli 4,2 milijarde eura, trgovanje u suprotnom smjeru udvostručilo se na 0,8 milijardi eura, a drugi troškovi smanjeni su na 0,2 milijarde eura.

naknade kojima se potiču učinkovitost sustava i upotreba jeftinije čiste električne energije mogle bi brzo smanjiti troškove rada cjelokupnog sustava, na primjer smanjenjem potreba i troškova redispčiranja, manjom vršnom potražnjom, a time i manjim potrebama za ulaganjima u mrežu te, u konačnici, smanjiti komponentu mrežnih naknada u računima za energiju u usporedbi sa situacijom bez poduzimanja mjera.

Osim toga, s obzirom na opseg potrebnih ulaganja, raspoređivanjem tih ulaganja na duži period može se osigurati da cijene za potrošače ostanu pod kontrolom. To je posebno važno kada se pri ulaganjima predviđa neizvjestan budući rast potražnje za električnom energijom zbog elektrifikacije, pri čemu bi naplaćivanje svih takvih ulaganja aktualnim korisnicima moglo nepravedno opteretiti korisnike koji rano prelaze na električnu energiju, što usporava elektrifikaciju.²²

Što?	Učinkovitije mrežne naknade za smanjenje troškova energetskeg sustava
Kako?	Komisija će: - predložiti tarifne metodologije za mrežne naknade kako bi se potaknula fleksibilnost i ulaganja u elektrifikaciju, uz zadržavanje poticaja za ulaganje u mrežu i osiguravanje jednakih uvjeta. To će korisnicima mreža omogućiti da prilagode svoju potrošnju energije ili da je premjeste na vrijeme i mjesta gdje su dostupni najjeftiniji izvori energije i kada je to najisplativije za cjelokupni sustav; - prema potrebi, izraditi zakonodavni prijedlog koji će postati pravno obvezujući; - iznijeti smjernice na temelju kojih bi, prema potrebi u ciljanim slučajevima, države članice mogle iskoristiti svoj javni proračun za smanjenje mrežnih naknada kako bi pokrile dodatne troškove koji proizlaze iz mjera za ubrzanje dekarbonizacije i integracije tržišta, posebno među ostalim za interkonekcijske vodove, velike nadogradnje mreže ili infrastrukturu za priključivanje na odobalne mreže, u skladu s pravilima o državnim potporama i pravom tržišnog natjecanja. Na primjer, državni proračun može omogućiti bržu amortizaciju za ulagače u mrežu bez da pritom porastu cijene za potrošače; - iznijeti smjernice za anticipativna ulaganja u elektroenergetske mreže uz istodobno osiguravanje cjenovne pristupačnosti za potrošače kako bi se pružila dodatna potpora operatorima sustava, regulatornim tijelima i državama članicama.
Kada?	Drugo tromjesečje 2025
Rezultati	Fleksibilnošću će se smanjiti vršna potražnja i tako smanjiti i troškovi energetskeg sustava i potrebe za novim ulaganjima u mrežu . Izbjegavanjem nekontroliranog povećanja troškova upravljanja mrežom do 26 milijardi eura do

Troškovi upravljanja zagušenjima ovise o učinkovitosti rada sustava i trošku opskrbe električnom energijom, koji je 2022. bio posebno visok zbog energetske krize. Electricity infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system (Razvoj elektroenergetske infrastrukture za potporu konkurentnom i održivom energetskeg sustavu); ACER, prosinac 2024.

²²Takve mjere, koje se primjenjuju na prirodne ili pravne monopole, vjerojatno neće predstavljati državnu potporu i mogu se uskladiti s načelima mrežnih tarifa koje odražavaju troškove. Vidjeti točke 188. i 211. Obavijesti Komisije o pojmu državne potpore te točke od 373. do 375. CEEAG-a. Kad je riječ o društvu German Hydrogen Backbone, Komisija je utvrdila da je takva mjera prihvatljiva državna potpora (Odluka Komisije C(2024) 4366 final u predmetu SA.113565).

2030. smanjit će se mrežne naknade koje će potrošači plaćati u okviru računa za električnu energiju.

b) Porezi i pristojbe

Visoki porezi na električnu energiju povećavaju račune, a trenutačna struktura oporezivanja ne destimulira upotrebu fosilnih goriva u odnosu na električnu energiju, čime se usporava elektrifikacija i potražnja za jeftinom kućnom električnom energijom. Na električnu energiju ubiru se dva glavna poreza: PDV i porezi na energiju, dopunjeni drugim nacionalnim porezima. Direktivom o oporezivanju energije²³ predviđa se minimalno oporezivanje (trošarine) električne energije, a državama članicama omogućuje se da poreznu stopu smanje na nulu ako je to pravno moguće za energetske intenzivne industrije i kućanstva te za sve industrije u slučaju električne energije iz obnovljivih izvora.

Niže oporezivanje **pokazalo se vrlo djelotvornim u ograničavanju računa za energiju** tijekom energetske krize, kada su države članice provele smanjenja PDV-a i poreza na energiju te prijenos dohotka ranjivim skupinama²⁴. Na primjer, u Francuskoj je porez na potrošnju električne energije smanjen s 22,5 EUR/MWh na 0,6 EUR/MWh²⁵. Takva bi potpora trebala biti posebno usmjerena na postizanje cilja uz istodobno smanjenje fiskalnih troškova na najmanju moguću mjeru²⁶.

Što?	Niže oporezivanje električne energije i uklanjanje neenergetskih troškovnih komponenti s računa
Kako?	Vijeće bi trebalo dovršiti reviziju Direktive o oporezivanju energije , predloženu 2021., čiji je cilj: (i) uskladiti oporezivanje energenata s energetsom politikom EU-a i klimatskom politikom EU-a; (ii) promicati čiste tehnologije i (iii) ukinuti zastarjela izuzeća i snižene stope kojima se trenutačno potiče uporaba fosilnih goriva. Komisija je spremna i dalje podupirati njezino donošenje. Komisija podsjeća da države članice mogu (i) smanjiti nacionalne poreze i pristojbe na računima za električnu energiju prema najnižim stopama trošarine predviđenima Direktivom o oporezivanju energije od 0,5 EUR/MWh za poduzeća , ²⁷ (ii) primijeniti sniženu stopu PDV-a dopuštenu Direktivom o PDV-u i Direktivom Vijeća kojom je ta direktiva izmijenjena od najmanje 5 % , ²⁸ (iii) ukinuti pristojbe koje nisu povezane s

²³ [Direktiva Vijeća 2003/96/EZ o sustavu Zajednice za oporezivanje energenata i električne energije.](#)

²⁴ [Izvješće o stanju energetske unije, „Smjernice EU-a o energetsom siromaštvu” i radni dokument službi Komisije priložen Preporuci o energetsom siromaštvu za 2023.](#), Europska komisija, 2023. [National fiscal policy responses to the energy crisis \(Nacionalne fiskalne politike za odgovor na energetske krize\)](#); Bruegel, lipanj 2023.

²⁵ [Recommendations for future-proof electricity market design in light of the 2021-23 energy crisis \(Preporuke za model tržišta električne energije otporan na buduće promjene s obzirom na energetske krize 2021. – 2023.\)](#); Pollitt et al., 2024

²⁶ U Komunikaciji Komisije [„Smjernice za fiskalnu politiku za 2024.”](#) (COM(2023) 141 final) preporučuje se da bi države članice svoje mjere trebale usmjeriti mnogo bolje nego u prošlosti, suzdržavajući se od davanja opće potpore i štiteći samo one kojima je zaštita potrebna, odnosno ranjiva kućanstva i poduzeća.

²⁷ [Direktivom 2003/96/EZ o oporezivanju energije](#) utvrđuju se najniže stope trošarina koje države članice moraju primjenjivati na energente, uključujući električnu energiju.

²⁸ [Direktivom EU-a o PDV-u 2006/112/EZ](#) utvrđuje se najniža standardna stopa PDV-a od 15 % koja se primjenjuje na električnu energiju, prirodni plin i centralizirano grijanje te se omogućuje snižena stopa PDV-a od najmanje 5 %. [Direktivom Vijeća \(EU\) 2022/542](#) potvrđena je snižena stopa PDV-a od 5 % koja se primjenjuje na električnu energiju. O primjeni sniženih stopa odlučuju države članice. Većina poduzeća može odbiti PDV plaćen na električnu energiju pod uvjetom da se ta električna energija upotrebljava za oporezive aktivnosti.

	energijom; ²⁹ i (iv) preusmjeriti pristojbe kojima se financiraju energetske politike u opći proračun. ³⁰ U skladu s Direktivom o oporezivanju energije, kojom se omogućuje smanjenje poreza na energiju koja se troši u kućanstvima i energetski intenzivnim industrijama na nulu , Komisija će izdati preporuku državama članicama o tome kako iskoristiti tu fleksibilnost i osigurati da se u svim sektorima električna energija oporezuje manje od drugih izvora energije uz istodobno ostvarivanje naših dugoročnih ciljeva dekarbonizacije.
Kada?	Od donošenja revidirane Direktive o oporezivanju energije. Dodatne preporuke Komisije u četvrtom tromjesečju 2025.
Rezultati	Trenutačno smanjenje računa za energiju, s potencijalom da se porezna komponenta barem prepolovi (u EUR/MWh), na temelju iskustva sa smanjenjima oporezivanja u razdoblju 2022.–2023. (vidjeti sliku 2.). Ubrzati elektrifikaciju fiskalnim poticajima i smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima.

c) Niži troškovi opskrbe povećanjem tržišnog natjecanja u maloprodaji

Trenutačno 73 % kućanstava u EU-u i znatan udio malih i srednjih poduzeća ima fiksne ugovore za opskrbu električnom energijom³¹. Mnogi bi mogli smanjiti svoje račune za električnu energiju prelaskom na konkurentnijeg opskrbljivača ili preusmjeravanjem potrošnje u razdoblja nižih cijena, ali se i dalje suočavaju s tržišnim preprekama. Posebnu pozornost treba posvetiti ranjivim potrošačima. U mjerama za povećanje cjenovne pristupačnosti trebalo bi uzeti u obzir posebne potrebe kućanstava s nižim dohotkom, uključujući fleksibilne mogućnosti obračuna kojima se sprječava isključivanje skupina u gospodarski nepovoljnom položaju. Također je potrebno ojačati energetske zajednice kako bi se lokalnim zajednicama, građanima i poduzećima omogućilo da udruže snage i ulažu u projekte čiste energije na lokalnoj razini, što bi im omogućilo da proizvode, prodaju i troše energiju iz obnovljivih izvora. Ključno je da EU nastavi osiguravati dostatna namjenska sredstva za potporu dovršetku energetske unije.

Što?	Omogućivanje potrošačima da prijeđu na jeftinije dobavljače energije i da dobiju cjenovno pristupačnu energiju iz obnovljivih izvora, uz istodobno rješavanje problema energetske siromaštva
Kako?	Komisija će predložiti energetski paket za građane kako bi se povećalo sudjelovanje građana u energetskej tranziciji i ojačala socijalna dimenzija energetske unije, pri čemu će među ostalim: - pružiti smjernice državama članicama za uklanjanje postojećih prepreka kako bi potrošači mogli smanjiti račune za energiju promjenom opskrbljivača ili ugovora. To bi podrazumijevalo osiguravanje da potrošači razumiju račun

²⁹Uključeno izravno u račun ili u mrežne naknade.

³⁰To se posebno odnosi na pristojbe u okviru programa potpore za promicanje uporabe energije iz obnovljivih izvora. Ponekad se uvode i drugi energetski nameti (npr. za stavljanje nuklearnih postrojenja izvan pogona). Neke države članice mogu odlučiti zadržati neke troškove energetske politike u računima ako su državni proračuni vrlo opterećeni i smanjiti rizik od velikih promjena nacionalnih politika. Troškovi povezani s mjerama za sigurnost opskrbe ne mogu se premjestiti u proračun jer bi to moglo dovesti do uklanjanja poticaja za odgovor na potražnju i tako povećati ukupne troškove sustava.

³¹ [2024 Market monitoring report on energy retail and consumer protection \(Izješće o praćenju tržišta za 2024. o maloprodaji energije i zaštiti potrošača\)](#); ACER-CEER, rujan 2024.

	zahvaljujući jasnim informacijama i podacima o potrošnji energije i cijenama, što bi im omogućilo da svoju potrošnju prebace na sate kad su cijene niže;³² - utvrditi mjere za smanjenje energetske siromaštva, među ostalim s pomoću energetske učinkovitosti, i omogućiti potrošačima i zajednicama da proizvode, koriste i prodaju energiju iz obnovljivih izvora pod vlastitim uvjetima, među ostalim putem energetskih zajednica.
Kada?	Treće tromjesečje 2025. (energetski paket za građane)
Rezultati	Prelaskom na opskrbljivača električnom energijom koji nudi najniže cijene kućanstva mogu uštedjeti 150 do 200 eura godišnje ³³ . Sudjelovanjem u energetskim zajednicama kućanstva mogu uštedjeti od 500 do 1100 eura godišnje . ³⁴

Mjera 2: niži troškovi opskrbe električnom energijom

Brza i potpuna provedba postojećeg zakonodavstva EU-a o električnoj energiji ključna je za smanjenje troškova opskrbe električnom energijom: nedavno donesenim pravilima o izdavanju dozvola, ugovorima, fleksibilnosti, omogućivanju većeg izbora za potrošače i nadzoru tržišta mogu se smanjiti troškovi. To bi trebalo dopuniti sljedećim hitnim mjerama.

a) Dugoročni ugovori o opskrbi električnom energijom

Cijene električne energije rastu zbog visokih i nestabilnih cijena plina. **Ugovori o kupnji energije i dugoročni ugovori** između subjekata koji razvijaju čistu energiju i industrijskih potrošača i poduzeća omogućuju potonjima da dugoročno uživaju stabilne i niske cijene električne energije. Ugovori o kupnji energije mogu imati ulogu u smanjenju rizika projekata tako što će nositeljima projekata u području energije iz obnovljivih izvora omogućiti garantiranu dugoročnu cijenu za njihove proizvode, što olakšava odluke o ulaganju. Takvi ugovori također mogu osigurati dugoročnu stabilnost cijena za industrijske potrošače. Iako potražnja za ugovorima o kupnji energije raste³⁵, potrebno ih je dodatno poticati i promicati, među ostalim za energetske intenzivna poduzeća koja nemaju velik izbor tih ugovora i koja se i dalje suočavaju s preprekama. Komisija će pojačati napore kako bi u skladu s pravilima o tržištu električne energije postigla da **nestabilnost cijena ne utječe izravno na račune za energiju** tako što će poticati sklapanje dugoročnih ugovora o opskrbi električnom energijom.

Što?	Prekidanje ovisnosti maloprodajnih računa za električnu energiju od visokih i nestabilnih cijena plina
Kako?	Smanjivanjem prepreka za nove aktere³⁶, posebno u energetskim intenzivnim industrijama pri sklapanju dugoročnih ugovora o isporuci energije podupiranjem nacionalnih sustava i uvođenjem alata za smanjenje rizika. Komisija će: - s Europskom investicijskom bankom (EIB) pokrenuti pilot-program za

³² *Ibid.* Stopa promjene opskrbljivača u kućanstvima iznosi 7,15 %.

³³ [Annual report on the results of monitoring the internal electricity and gas markets in 2021 \(Godišnje izvješće o rezultatima praćenja unutarnjeg tržišta električne energije i plina u 2021.\)](#); ACER, listopad 2022.

³⁴ [Collective energy sharing: CBA and survey evidence of the willingness to invest](#) *Dijeljenje energije: analiza troškova i koristi i rezultati anketa o spremnosti na ulaganje* Ovaere, 2023.; koristi od 50 – 50 % kolektivne vlastite potrošnje solarne energije i energije vjetra te prodanog viška energije u iznosu od približno 500 – 1 100 eura godišnje (2020. – 2022.).

³⁵ Do 2024. u EU-u je ugovoren kumulativni kapacitet od 48,4 GW (izvor: [RE-Source](#))

³⁶ Npr. kreditna sposobnost, složenost ugovora i mogućnosti zaštite od rizika. [Commercial PPAs \(Komercijalni ugovori o kupnji energije\)](#); Baringa za EIB, 2022.

	stranke u ugovorima o kupnji električne energije koje su sklopila poduzeća za dugoročnu kupnju električne energije u okvirnom iznosu od 500 milijuna eura. U skladu s pristupom primijenjenim u modelu tržišta električne energije Komisija će surađivati s EIB-om kako bi se ugovori o kupnji energije, uključujući i prekogranične, promicali na tehnološki neutralan način. - pružiti smjernice državama članicama o oblikovanju djelatvornih ugovora za kompenzaciju razlike, uključujući kako ih kombinirati s ugovorima o kupnji energije; - donijeti nova pravila za potporu daljnjem razvoju europskih dugoročnih tržišta i povećanje mogućnosti zaštite od rizika.
Kada?	Uklanjanje regulatornih prepreka treba početi odmah. Drugo tromjesečje 2025.: koordinacija s EIB-om Do četvrtog tromjesečja 2025.: smjernice za države članice o oblikovanju ugovora za kompenzaciju razlike
Rezultati	Stabilnije cijene za kupce tako što će se pomoći europskim poduzećima da se nose s nestabilnošću troškova energije i da dobiju pristup boljim prekograničnim mogućnostima zaštite od rizika. Dugoročnim ugovorima proizvođačima energije iz obnovljivih izvora osigurat će se i zajamčeni prihodi potrebni za smanjenje troškova kapitala, čime će se smanjiti pritisak na potrošače i porezne obveznike.³⁷

b) Kraće vrijeme za izdavanje dozvola za novu infrastrukturu za opskrbu čistom energijom i energetske infrastrukturu

Obnovljivi izvori sada su glavni izbor za novu proizvodnju energije s **najnižim troškovima**³⁸³⁹. Međutim, rokovi za nove projekte mogu biti između sedam i deset godina za projekte energije vjetra, osam do deset godina za projekte distribucijske mreže⁴⁰, a ponekad čak i do 17 godina za projekte prijenosne mreže⁴¹. To ozbiljno otežava široko uvođenje energije iz obnovljivih izvora i može utjecati na ekonomski model projekata.

Na svim razinama – na razini EU-a te na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini – **nadležna tijela moraju uložiti znatno više truda kako bi se ubrzali postupci izdavanja dozvola** za projekte povezane s mrežom, skladištenjem i čistom energijom, kako je navedeno u Draghijevu izvješću. To uključuje izdavanje dozvola za infrastrukturu koja može povećati fleksibilnost elektroenergetskog sustava, na primjer mjesta za punjenje električnih vozila. Komisija poziva **države članice da brzo provedu** nedavno doneseni zakonodavni okvir za izdavanje dozvola za projekte čiste energije⁴². **Učinak nedavnih reformi izdavanja dozvola već je vidljiv** u državama članicama koje su u velikoj mjeri primjenjivale krizne propise. Na primjer, zahvaljujući bržem izdavanju dozvola tijekom energetske krize u Njemačkoj, **broj dozvola za nove projekte u području energije vjetra na kopnu od 2022. više se nego**

³⁷ [Phased European Union electricity market reform \(Postupna reforma tržišta električne energije u Europskoj uniji\)](#); Bruegel, ožujak 2023.

³⁸ [Renewable power generation costs in 2023 \(Troškovi proizvodnje energije iz obnovljivih izvora 2023.\)](#); IRENA, rujan 2024.

³⁹ Osim pojednostavnjenja izdavanja dozvola, smanjenju troškova energetskih projekata doprinose i drugi čimbenici, kao što su osiguravanje pristupa konkurentnim uvjetima financiranja, otporan lanac opskrbe s dostatnim domaćim proizvodnim kapacitetima i kvalificiranom radnom snagom te tehnološki razvoj.

⁴⁰ [Smjernice o odredbama EU-a povezanim s izdavanjem dozvola za projekte u području mreže i energije iz obnovljivih izvora](#); Tijelo EU-a za ODS-ove, siječanj 2025.

⁴¹ Projekt dalekovoda [Uckermark](#) 115-km 380 kV (vidjeti [S&P](#))

⁴² [Direktiva o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora](#); [Uredba TEN-E](#); [Direktiva o tržištu plina iz obnovljivih izvora, prirodnog plina i vodika](#)

utrostručio, čime se **broj postrojenja povećao za 48 % u jednoj godini (2023.)⁴³**, a od drugog tromjesečja 2023. **odobreno je oko 3 300 km prijenosnih mreža** te se vrijeme za izdavanje dozvola **smanjilo za 1-3 godine**.

Osim toga, velik dio vremena potrebnog za izdavanje dozvola za ulaganja u čistu energiju, skladištenje i mreže odlazi na procjene utjecaja na okoliš. **Potrebno je ciljano ažurirati zakonodavni okvir o procjenama utjecaja na okoliš** kako bi se znatno pojednostavnili i skratili postupci izdavanja dozvola za takve projekte, uz **istodobno zadržavanje mjera zaštite okoliša i zaštitu zdravlja ljudi**. Za smanjenje troškova energije ključni su i **kraći rokovi za izdavanje dozvola za energetske infrastrukturu na nacionalnoj razini**. To se može ubrzati mjerama kao što su prešutna odobrenja za određene administrativne odluke u postupku izdavanja dozvola ako to načelo postoji u nacionalnom pravnom sustavu i uvođenjem jedinstvene kontaktne točke za ulagače.

U Draghijevu izvješću zaključuje se i da je potrebno staviti veći naglasak na digitalizaciju nacionalnih postupaka izdavanja dozvola u cijelom EU-u i riješiti problem nedostatka resursa tijela za izdavanje dozvola. **Postupak** izdavanja dozvola te okolišni i geološki podaci potrebni za ulaganja u čistu energiju morat će se **digitalizirati**. **Nadalje, detaljniji podaci o potencijalu resursa za energiju vjetra i solarnu energiju u cijelom EU-u pomoći će državama članicama u mapiranju područja potrebnih za postizanje njihovih nacionalnih ciljeva**, kao i u određivanju **područja za brži razvoj obnovljivih izvora energije**, kako je predviđeno Direktivom o energiji iz obnovljivih izvora. **Pojednostavnjeno izdavanje dozvola obuhvatit će hibridne energetske projekte** s nekoliko tehnologija, kao što su proizvodnja i skladištenje energije iz obnovljivih izvora, koji koriste isti priključak na mrežu. Naposljetku, Komisija će procijeniti mogućnost pojednostavnjenja postojećih praksi izdavanja dozvola i licenciranja za uvođenje novih tehnologija nuklearne energije kao što su **mali modularni reaktori**.

⁴³ 15,2 GW u 2024. ([EE-Statistik Auswertung Januar 2025](#)). Vidjeti i [Reuters](#).

Što?	Brže izdavanje dozvola za bržu energetska tranziciju
Kako?	Države članice trebale bi: - ubrzati postupke izdavanja dozvola i regulatorne postupke brzim prenošenjem i implementacijom zakonodavstva; - ojačati nacionalna tijela za izdavanje dozvola, među ostalim javnim sredstvima i dostatnim ljudskim kapitalom, te istražiti jedinstvene pristupe za digitalizaciju izdavanja dozvola i procjena utjecaja na okoliš. Europska komisija pomoći će državama članicama tako što će: - izraditi namjenske smjernice na temu uvođenja inovativnih oblika obnovljivih izvora energije⁴⁴ te na temu namjenskih mrežnih i skladišnih područja; - uvesti namjenske potpore provedbi proširenjem provedbenog plana AccelerES i među ostalim, maksimalno iskoristiti potencijal stručne skupine za izdavanje dozvola i usklađenog djelovanja (CA-RES);⁴⁵ to će se dopuniti dijalogom o provedbi kako bi se utvrdile preostale prepreke izdavanju dozvola i mogući daljnji koraci; - intenzivirati razmjenu najboljih praksi i utvrđivanje prepreka i rješenja putem mreža i stručnih skupina nacionalnih tijela nadležnih za izdavanje dozvola i dijaloga s regionalnim, nacionalnim i lokalnim dionicima; - proširiti internetski alat sa smjernicama o izdavanju dozvola za države članice;⁴⁶ - pružati potporu iz Instrumenta za tehničku potporu⁴⁷, informirati države članice o pozivu na podnošenje prijedloga za 2025. i pokrenuti novu vodeću inicijativu Instrumenta za tehničku potporu u 2026. Komisija će: - iznijeti zakonodavne prijedloge za ubrzavanje izdavanja dozvola za mreže, skladištenje i obnovljive izvore energije, uključujući pojednostavnjenje procjena utjecaja na okoliš i skraćivanje rokova za dozvole u okviru europskog paketa za mreže; - procijeniti pojednostavnjenje praksi licenciranja za nove tehnologije nuklearne energije i objaviti Komunikaciju o malim modularnim reaktorima.

⁴⁴ Npr. agrosolari, fotonaponski sustavi integrirani u zgrade (BIPV) i solarni sustavi za balkone.

⁴⁵ Usklađeno djelovanje u vezi s Direktivom o energiji iz obnovljivih izvora, www.ca-res.eu

⁴⁶ [Alat za pitanja i odgovore o Direktivi o obnovljivoj energiji](#)

⁴⁷ [Uredba \(EU\) 2021/240 o uspostavi Instrumenta za tehničku potporu](#)

Kada?	U najkraćem mogućem roku: prilagodba nacionalnih sustava izdavanja dozvola. Sredina 2025.: - objava novih, detaljnijih podataka o potencijalima za energiju vjetra na moru i solarnu fotonaponsku energiju u bazi za geoprostorne podatke o energiji i industriji (<i>Energy and Industry Geography Lab</i>) (travanj 2025.); - smjernice na temu inovativnih oblika uvođenja obnovljivih izvora energije te na temu područja za brži razvoj mreže i skladištenja; - potpora provedbi. Zajedno s paketom mjera za mreže: zakonodavni prijedlozi za ubrzavanje postupaka izdavanja dozvola za projekte u području mreže, skladištenja i energije iz obnovljivih izvora. 2026.: novi poziv na podnošenje prijedloga za vodeće projekte Instrumenta za tehničku potporu Komunikacija o malim modularnim reaktorima
Rezultati	Provedbom postojećeg zakonodavstva EU-a u državama članicama i novim mjerama trajanje postupaka izdavanja dozvola može se smanjiti na manje od šest mjeseci za jednostavnije projekte kao što je obnova kapaciteta u područjima za brži razvoj obnovljivih izvora energije i 12 mjeseci za druge projekte; manje od 12 mjeseci ili dvije godine za projekte u području energije iz obnovljivih izvora (u područjima za brži razvoj ili izvan njih), i za složene projekte kao što su vjetroelektrane na moru, na manje od dvije godine u područjima za brži razvoj energije iz obnovljivih izvora i na tri godine izvan njih. Nadalje, ojačanim zakonodavnim okvirom uklonit će se postojeći nedostaci.

c) Mreže i interkonekcijski vodovi kao pokretači energetske tranzicije i dekarbonizacije industrije

Učinkovita mreža osigurava protok energije od mjesta proizvodnje do mjesta gdje je potrebna. Njome se ublažavaju razdoblja vršne cijene i osigurava da svi dobiju energiju po najpovoljnijoj cijeni. Stoga je važno međusobno povezati područja s velikim dostupnim potencijalom za čistu energiju s europskim regijama s visokom potražnjom za energijom kako bi se cjenovno pristupačna energija mogla isporučiti tamo gdje je najpotrebnija.

Za ulaganja u elektroenergetske mreže u ovom desetljeću potrebne su 584 milijarde eura⁴⁸⁴⁹. **Za prekogranične infrastrukturne potrebe često ne postoje konkretni projekti**, što dovodi do neopravdanih razlika u cijenama među nekim regijama, kao što je nedavno primijećeno u jugoistočnoj Europi. Agencija za suradnju energetske regulatora (ACER) smatra da i dalje nije riješeno pitanje **32 GW prekograničnih kapaciteta potrebnih do 2030.**⁵⁰ Veliki infrastrukturni projekti od regionalne važnosti ili od važnosti za EU suočavaju se s izazovima povezanim s povećanjem troškova projekata⁵¹ i pravednom raspodjelom troškova i koristi⁵². U nastavku su navedena četiri primjera takvih nedostataka:

⁴⁸ [Akcijski plan EU-a za mreže \(COM\(2023\) 757 final\)](#)

⁴⁹ [Upravljanje redispečiranjem i zagušenjem](#); Zajednički istraživački centar, svibanj 2024.

⁵⁰ [Electricity infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system \(Razvoj elektroenergetske infrastrukture za potporu konkurentnom i održivom energetsom sustavu\)](#); ACER, prosinac 2024.

⁵¹ Keltski interkonekcijski vod od 930 milijuna do 1,482 milijarde eura ([CRE](#)), Biskajski zaljev od 1,75 do 2,6 milijardi eura ([CRE](#)). Troškovi projekta Princess Elisabeth porasli su s procijenjenih 2,2 milijarde EUR na između 7 i 8 milijardi eura (Brussels Times: [1.](#) i [2.](#)).

⁵² Godine 2024. otkazan je [interkonekcijski vod SE-DE](#) (vidjeti FT) zbog nepodudarnosti u distribuciji viška s obzirom na potrošače.

- Stvaranje integrirane odobalne mreže u Sjevernim morima;
- daljnje jačanje fizičke integracije baltičkih država sa središnjom i sjevernom Europom nakon baltičke sinkronizacije i jamčenje sigurnosti prekogranične infrastrukture u regiji Baltičkog mora;
- jačanje međupovezanosti energetske mreže Pirenejskog poluotoka s ostatkom Europe;
- jačanje međupovezanosti energetske mreže i integracije tržišta između jugoistočne i središnje Europe.

Koristi od tih **vodećih projekata** proširit će se izvan država članica koje su domaćini projekata. To znači da se energetska unija može ostvariti samo osmišljavanjem novih projekata te ubrzanjem i dovršetkom postojećih projekata. S obzirom na opseg i učinak tih projekata, **ključno je da EU nastavi osiguravati dostatna financijska sredstva** za potporu dovršetku interkonekcijskih vodova energetske unije na prekograničnoj i nacionalnoj razini. Ulaganje u postizanje ciljeva dekarbonizacije EU-a i uklanjanje prepreka za energetske uniju Europi pruža priliku da smanji cijene energije, poveća svoju energetske sigurnost i preuzme vodeću ulogu u području čistih tehnologija⁵³. Osim toga, u Komunikaciji o putu prema sljedećem višegodišnjem financijskom okviru⁵⁴ potvrđeno je da moramo osigurati da se proračunom EU-a podupiru europska javna dobra, posebno prekogranični projekti.

Istodobno je potrebno učinkovito koristiti postojeću infrastrukturu. Na primjer, najmanje 70 % kapaciteta interkonekcijskih vodova trebalo bi biti dostupno za prekogranično trgovanje električnom energijom, ali većina država članica i dalje je daleko od tog cilja⁵⁵.

Na nacionalnoj razini **zahtjevi za priključivanje na distribucijske mreže eksponencijalno rastu** u svim dijelovima Europe što uzrokuje duga čekanja, usporava prelazak na obnovljive izvore energije, elektrifikaciju i uspostavu industrijskih klastera te otežava ulaganja. Osim električne energije potrebne su nove **mreže vodika i ugljika i lokalne toplinske mreže**.

Što?	Ubrzavanje širenja, modernizacije i digitalizacije mreža
Kako?	Nadovezujući se na mjere iz Akcijskog plana za mreže donesenog 2023., Komisija će predložiti Paket za europske mreže koji se sastoji od zakonodavnih prijedloga i nezakonodavnih mjera za, među ostalim, pojednostavnjenje transeuropskih energetske mreže (Uredba TEN-E), osiguravanje prekograničnog integriranog planiranja i isporuke projekata, posebno u vezi s interkonekcijskim vodovima, pojednostavnjenje izdavanja dozvola, poboljšanje planiranja distribucijskih mreža, poticanje digitalizacije i inovacija te povećanje vidljivosti potreba kad je riječ o proizvođačkoj industriji. Planirat će se odozgo prema dolje, integrirajući regionalne interese i interese EU-a te razviti učinkovit mehanizam podjele troškova (npr. za prekogranične projekte) kako bi se stvorio optimizirani energetske sustav. EIB će predstaviti i „paket za proizvođače mrežnih komponenti” za europski lanac opskrbe, po uzoru na paket mjera za energiju vjetra, kako bi se proizvođačima mrežnih komponenti pružila protujamstva u okvirnom iznosu od najmanje 1,5 milijardi eura.
Kada?	Paket za europske mreže bit će predstavljen do prvog tromjesečja 2026.

⁵³[Put prema sljedećem višegodišnjem financijskom okviru \(COM\(2025\) 46 final, str. 5. i 8.\)](#)

⁵⁴[Registar dokumenata Komisije \(COM\(2025\)46\)](#)

⁵⁵Mnogi operatori prijenosnih sustava u vrlo isprepletenim područjima elektroenergetske mreže EU-a 2023. stavili su na raspolaganje u prosjeku između 20 % i 50 % fizičkog kapaciteta određenih mrežnih elemenata. To je mnogo manje od 70 %. [Cross-zonal capacities and the 70% margin available for cross-zonal electricity trade \(Prekozonski kapaciteti i marža od 70 % za prekozonsku trgovinu električnom energijom\)](#); ACER, srpanj 2023.

Rezultati	Godišnjim ulaganjem 2 milijarde eura u prekogranične mreže građanima se osigurava vrijednost od 5 milijardi eura godišnje⁵⁶. Anticipativna ulaganja, dobri povrati investicija i fleksibilnost koja pogoduje mreži mogli bi smanjiti potrebe za ulaganjima u distribucijske mreže za 12 milijardi eura godišnje⁵⁷, što predstavlja 18 % ukupnih potreba za ulaganjima⁵⁸. Davanje prednosti regionalnim koristima ili koristima za cijeli EU u nacionalnim planovima smanjuje neučinkovitost i nepotrebne troškove koje snose potrošači. Uvođenje tehnologija za poboljšanje mreže nije rašireno, iako bi se njima kapacitet mreže mogao povećati za 20 – 40 % do 2040. i uštedjeti do 35 % u odnosu na troškove uobičajenih metoda proširenja mreže⁵⁹.
-----------	---

d) Veća fleksibilnost

Veća fleksibilnost sustava, među ostalim **skladištenjem i upravljanjem potrošnjom**, pomaže u upravljanju neravnotežama u ponudi i potražnji tako što potiče kupce da troše električnu energiju u razdobljima u kojima je proizvodnja veća ili je potražnja manja, to jest kada je električna energija jeftinija. Na taj se način smanjuje mogućnost pojave ekstrema, bilo da je riječ o **vrlo visokim ili negativnim cijenama**, smanjuje volatilnost i općenito pridonosi nižim i stabilnijim cijenama električne energije. Elektrificirana potražnja, kao što su novi vozni parkovi na električni pogon, može imati ulogu u toj fleksibilnosti.

U mnogim državama članicama upravljanje potrošnjom i skladištenje otežano je zbog prepreka⁶⁰ pristupu veleprodajnim tržištima ili sudjelovanju u pomoćnim uslugama i uslugama upravljanja zagušenjima. U deset država članica nije dovoljno definiran pravni okvir za agregatore, što ih sprečava da sudjeluju u uslugama koje bi mogle pomoći potrošačima. Nadalje, u deset država članica manje od 30 % kućanstava ima **pametna mjera** (koja pružaju informacije o potrošnji energije u stvarnom vremenu). Potrebno je ubrzati uvođenje takvih rješenja.⁶¹ Neki industrijski potrošači mogu znatno doprinijeti fleksibilnosti mreže preusmjeravanjem svoje potrošnje energije na razdoblja niske potražnje, čime se smanjuju troškovi i poboljšava stabilnost sustava.

Što?	Povećavanje fleksibilnosti sustava skladištenjem i upravljanjem potrošnjom
Kako?	Države članice trebaju: - brzo provesti pravila EU-a o pristupu tržištu za skladištenje i upravljanje potrošnjom te ukloniti nacionalne prepreke. Komisija će: - pojasniti pravila o državnim potporama za programe nefosilnih rješenja za fleksibilnost u novom okviru za državne potpore, čime bi se državama članicama olakšalo osmišljavanje mehanizama potpore koji bi potrošače poticali da omoguće fleksibilnost sustava;

⁵⁶ [System needs study \(Studija potreba sustava\)](#); ENTSO-E, svibanj 2023. 64 GW uključuju susjedne zemlje izvan EU-a.

⁵⁷ [Uloga distribucijskih sustava električne energije u procjeni potreba za fleksibilnošću](#); Zajednički istraživački centar, 2024.

⁵⁸ [Grids for Speed](#); Eurelectric, svibanj 2024.

⁵⁹ Osim toga, tehnološka rješenja kao što su meteorološki senzori mogu poboljšati rad elektroenergetskog sustava.

⁶⁰ [Upravljanje potrošnjom i drugi distribuirani energetske resursi: koje su prepreke za to?](#); ACER, veljača 2024.

⁶¹ [Izvešće o praćenju maloprodajnog tržišta energije i zaštiti potrošača](#); ACER i CEER, rujan 2024.

	- donijeti nova pravila o upravljanju potrošnjom kako bi se osiguralo da potrošači mogu u potpunosti iskoristiti financijsku prednost fleksibilnosti. Tim će se pravilima ukloniti preostale prepreke koje otežavaju upravljanje potrošnjom i usluge skladištenja na unutarnjem tržištu električne energije; - zatražiti mišljenja država članica o instrumentu fleksibilnosti za čistu električnu energiju koji se temelji na ugovorima o kupnji energije i o predanosti industrije potrošnji čiste električne energije, pri čemu će osmisliti instrument tako da se u dovoljnoj mjeri ograniče rizici od narušavanja tržišnog natjecanja i utrka za subvencije na jedinstvenom tržištu, kako je propisano pravilima o državnim potporama.
Kada?	Države članice trebale bi odmah ukloniti nacionalne prepreke. Revidirani okvir Komisije na temelju pravila o državnim potporama do drugog tromjesečja 2025.; nova pravila o upravljanju potrošnjom do prvog tromjesečja 2026.
Rezultati	Potpuno ostvarenje elektroenergetskog sustava koji se temelji na integraciji tržišta, proizvodnji iz obnovljivih izvora i fleksibilnim kapacitetima moglo bi dovesti do 40 % nižih veleprodajnih cijena električne energije u EU-u. ⁶² Veća fleksibilnost može omogućiti znatne uštede troškova; procjene industrije pokazuju da bi se na taj način štedjelo 2,7 milijardi eura godišnje do 2030. zbog smanjene potrebe za kapacitetima za vršnu proizvodnju. ⁶³

Fleksibilnost potražnje trebala bi se promicati i na maloprodajnom tržištu kao aranžman u čijem se okviru nude niže cijene industrijama i potrošačima koji žele sudjelovati u integraciji energetskog sustava.

Što?	Smjernice za promicanje naknade za fleksibilnost u maloprodajnim ugovorima
Kako?	Komisija će: - razviti smjernice za promicanje naknade za fleksibilnost u maloprodajnim ugovorima - predložiti niz standardiziranih tržišno utemeljenih sustava prilagođenih različitim industrijskim i drugim potrebama potrošača, nadovezujući se na sustave koji su već uspostavljeni u nekim državama članicama.
Kada?	Četvrto tromjesečje 2025.
Rezultati	Pravedna naknada potrošačima u maloprodajnim ugovorima za fleksibilnost može smanjiti njihove račune za električnu energiju za 12 do čak 42 % ^{64,65} i donijeti od 10 do 29 milijardi eura koristi zbog fleksibilnosti i integracije sustava. ^{66,67}

⁶² [Energetska i klimatska tranzicija: kako povećati konkurentnost EU-a](#); Business Europe, srpanj 2024.

⁶³ [Fleksibilnost potražnje: kvantifikacija koristi u EU-u](#); DNV za smartEn, rujan 2022.

⁶⁴ [Izvjeshće iz 2024. o praćenju maloprodajnog tržišta energije i zaštiti potrošača](#); ACER-CEER, rujan 2024. (studija slučaja iz Švedske)

⁶⁵ Većina kućanstava koja bi godišnje uložila od 50 do 145 eura u kućne sustave za upravljanje energijom (HEMS) koji upotrebljavaju fleksibilne energetske sustave (kao što su dizalice topline s fotonaponskim sustavima, fotonaponski sustavi s pohranom energije u baterijama ili električna vozila) ostvarila bi uštede. [Izbjegavanje povećanja cijene električne energije: može li se fleksibilnošću potražnje kompenzirati povećanje promptnih cijena za kućanstva u Njemačkoj?](#); Stute i dr. (Istraživački institut Fraunhofer), veljača 2024.

⁶⁶ [Energetska učinkovitost 2.0 – Izgradnja budućeg energetskog sustava](#); Danfoss Impact br. 4, 2023.

⁶⁷ [Fleksibilnost potražnje: kvantifikacija koristi u EU-u](#); DNV za smartEn, rujan 2022.

Mjera 3: Osiguravanje dobrog funkcioniranja tržišta plina

Cijena uvezenog prirodnog plina izravno utječe na cijene električne energije i povećava volatilnost tržišta. Veleprodajne cijene plina u EU-u još uvijek se nisu vratile na razine prije krize i u prosjeku su gotovo pet puta veće od onih u SAD-u, dok su prije krize bile dva ili tri puta veće.⁶⁸ Ta razlika u cijenama utječe na konkurentnost europske industrije.

Zbog važnosti tržišta plina za naše gospodarstvo ključno je osigurati njihovo optimalno funkcioniranje. Potpuni regulatorni nadzor i bliska suradnja energetske i financijske regulatora potrebni su kako bi se spriječilo manipuliranje tržištem i otklonile sve moguće rupe u zakonu povezane s bilo kakvim nedostatkom transparentnosti, asimetrijom informacija i rizikom od tržišne koncentracije. Stoga je početkom mjeseca Komisija osnovala radnu skupinu za tržište plina radi sveobuhvatnog nadzora tržišta prirodnog plina u EU-u i, prema potrebi, poduzimanja mjera kako bi se osiguralo njihovo optimalno funkcioniranje i spriječile poslovne prakse kojima se narušava tržišno određivanje cijena, na temelju iskustva stečenog tijekom energetske krize.

Kako bi se brzo moglo riješiti problem nezakonitog ponašanja na tržištima plina, energetske i financijske regulatori trebali bi biti dovoljno opremljeni za praćenje tržišnih kretanja, otkrivanje i rješavanje svih mogućih slučajeva zlorabe tržišta (tj. manipuliranja tržištem i trgovanja na temelju povlaštenih informacija). Suradnju u izvršavanju zakonodavstva i razmjeni podataka između nacionalnih energetske i financijske regulatora te između ACER-a i ESMA-e potrebno je poboljšati i podići na višu razinu. Države članice moraju osigurati da regulatorna tijela imaju sve potrebne ovlasti za provođenje i sankcioniranje zlorabe tržišta te im osigurati resurse kako bi im istrage u tom području bile prioritet. Nadalje, ACER bi trebao u potpunosti iskoristiti svoje nove prekogranične istražne ovlasti kako bi pomogao nacionalnim energetskim regulatorima.

Što?	Osiguravanje dobrog funkcioniranja tržišta plina
Kako?	Početkom mjeseca Komisija je osnovala radnu skupinu za tržište plina radi sveobuhvatnog nadzora tržišta prirodnog plina u EU-u i, prema potrebi, poduzimanja mjera kako bi se osiguralo njihovo optimalno funkcioniranje i spriječile poslovne prakse kojima se narušava tržišno određivanje cijena, na temelju iskustva stečenog tijekom energetske krize. Komisija će pokrenuti opsežno savjetovanje s dionicima radi procjene potrebe za daljnjim zakonodavnim izmjenama kako bi se osigurao potpun i neometan regulatorni nadzor, uskladila i ojačala pravila o energiji i financijskom tržištu (MiFID/REMIT) te smanjilo administrativno opterećenje poduzeća koja trguju na financijskim tržištima energije (jedinstveno izvješćivanje). Obuhvatit će razne aspekte regulatornog okvira ⁶⁹ , zajednički nadzorni pristup energetske i financijske regulatora te stvaranje zajedničke usklađene baze podataka svih relevantnih tržišnih podataka s punim pristupom svim regulatornim tijelima. Obuhvatit će i određene aspekte funkcioniranja promptnih tržišta, kao što je primjena zahtjeva sličnih onima iz financijskih pravila za promptne burze energije.

⁶⁸ [Dekarbonizacija za konkurentnost: četiri načina za smanjenje europskih cijena energije](#); Bruegel, prosinac 2024.

Treba napomenuti da SAD računa na znatnu domaću proizvodnju prirodnog plina te je stoga očekivano da ima djelomično niže veleprodajne cijene plina od EU-a.

⁶⁹ Uključujući parametre kojima se uređuje primjena takozvanog izuzeća za pomoćne aktivnosti, pravila o sustavima za prekid trgovanja i ograničenjima pozicija, zahtjeve koji se primjenjuju na mjesta trgovanja i sudionike na tržištu, kao i određene aspekte funkcioniranja promptnih tržišta (npr. primjenu zahtjeva sličnih onima iz financijskih pravila za promptne burze energije).

Kada?	Radna skupine za tržište plina završit će s radom do četvrtog tromjesečja 2025.
Rezultati	Razvoj ugovora za uvoz plina, napuštanjem naftne indeksacije i određivanjem cijena plina po tzv. gas-on-gas načelu, već je u posljednjih deset godina donio uštede za EU oko 67 milijardi eura. ⁷⁰ Integracija tržišta plina u EU-u stvara neto koristi zbog konvergencije cijena i transparentnosti. ⁷¹ Radna skupina za tržište plina usredotočit će se na osiguravanje da tržišta plina dobro funkcioniraju i da se cijene na tim tržištima formiraju na tržišnim načelima.

U slučajevima kad je to moguće trebalo bi razmotriti alternative uvozu prirodnog plina, posebno u obliku elektrifikacije ili poticanja proizvodnje bioplina i biometana u skladu s planom REPowerEU. Agregiranje potražnje i zajednička nabava mogu imati važnu ulogu u bržem stvaranju tržišta za izvore energije i materijale potrebne za proizvodnju čiste energije. Objedinjavanjem svoje potražnje i donošenjem strategija zajedničke nabave u skladu s pravilima EU-a o tržišnom natjecanju kupci iz EU-a mogu iskoristiti svoju zajedničku ekonomsku snagu, ojačati svoj pregovarački položaj i dogovoriti bolje uvjete s dobavljačima. Taj je pristup usvojio i Japan, koji ima dugogodišnju politiku podupiranja ulaganja u izvoznu infrastrukturu u zemljama koje proizvode ukapljeni prirodni plin (UPP). Zajedničku kupovnu moć EU-a trebalo bi iskoristiti i ispitati mogućnosti dugoročnih ugovornih aranžmana kako bi cijene bile stabilnije, primjerice osiguravanjem prava na ukapljivanje plina ili opcijskim ugovorima. Imajući na umu konkurentnost EU-a, geopolitička pitanja i klimatske ciljeve, EU i/ili države članice također bi mogli pomoći uvoznicima iz EU-a da izravno ulažu u izvoznu infrastrukturu u inozemstvu, pružajući povlaštene zajmove privatnim ulagačima.

Osim toga, bolja koordinacija među državama članicama i više fleksibilnosti u punjenju, uz potporu Komisije, mogu doprinijeti smanjenju opterećenja sustava i sprečavanju tržišne neravnoteže povezane s ponovnim punjenjem skladišta plina; time se promiče ponovno punjenje pri nižim cijenama i sigurnost opskrbe.

Što?	Iskorištavanje kupovne moći EU-a kako bi se prirodni plin uvezio po povoljnijoj cijeni
Kako?	Komisija će: - odmah pokrenuti suradnju s pouzdanim dobavljačima UPP-a kako bi se pronašli dodatni troškovno konkurentni izvori među postojećim i budućim projektima izvoznika UPP-a; - predložiti, među ostalim, agregiranje potražnje za poduzeća iz EU-a koja sklapaju ugovore o preradi u postrojenjima za UPP širom svijeta i ugovore o opciji za isporuku UPP-a s pouzdanim proizvođačima UPP-a; - osim agregiranja potražnje, razmotriti i druge mogućnosti (npr. japanski model).
Kada?	Prvo i drugo tromjesečje 2025.
Rezultati	Bolje mogućnosti za kupce iz EU-a da osiguraju potrebne količine UPP-a u okviru dugoročnih ugovora mogu ih zaštititi od nestabilnosti cijena i omogućiti niže cijene, bliže onima na svjetskom tržištu. Zaštita potrošača u EU-u od nestabilnosti cijena fosilnih goriva može dovesti do znatnog kratkoročnog smanjenja maloprodajnih cijena.

⁷⁰ [Nakon kratkotrajnih poteškoća, liberalizacija tržišta plina u EU-u donijela je dugoročne financijske uštede](#); IEA, 2021.

⁷¹ [Europska tržišta prirodnog plina: procjena stanja i perspektive](#); Chyong, ožujak 2019.

Mjera 4: Energetska učinkovitost i uštede energije

Energetska učinkovitost ključni je čimbenik koji pomaže da energija za industriju i kućanstva bude cjenovno pristupačna, a industrija konkurentna. Energetska učinkovitost ublažava učinak visokih i nestabilnih cijena energije na račune potrošača. Industrija EU-a smanjila je svoju potrošnju energije za otprilike 20 % u usporedbi s 2000., a istodobno povećala industrijsku proizvodnju. Kako bi se EU lakše nosio s aktualnim problemima, trebalo bi maksimalno iskoristiti rješenja za energetska učinkovitost. Poticanje jedinstvenog tržišta usluga energetske učinkovitosti pomoći će Europljanima da pronađu najbolje rješenje kako bi smanjili svoje račune za energiju, posebno u slučajevima kada su početni troškovi visoki.⁷² Poboljšano tržište za pružatelje energetske učinkovitosti može pomoći većem broju poduzeća da dobiju savjete o učinkovitim rješenjima, na primjer za ponovnu uporabu procesne topline.

Što?	Tržište energetske učinkovitosti s europskom dimenzijom
Kako?	U okviru Europske koalicije za financiranje energetske učinkovitosti Komisija će poboljšati pristup kapitalu i pružiti financijske poticaje sudionicima na tržištu koji poduzećima nude rješenja za energetska učinkovitost. Komisija će ispitati mogućnost daljnje potpore programu Grupe EIB-a za energetska učinkovitost u malim i srednjim poduzećima, s ciljem povećanja konkurentnosti europskih MSP-ova, promicanja donošenja energetski učinkovitih rješenja uz pomoć energije iz obnovljivih izvora te jačanja otpornosti na klimatske promjene. Komisija će u suradnji s Grupom EIB-a ispitati mogućnost uspostave sustava jamstava EU-a s ciljem udvostručavanja usluga energetske učinkovitosti. Pilot-projekt, potencijalno kao dio operacije mješovitog financiranja u okviru programa InvestEU s programom LIFE CET za tehničku pomoć, predviđen je za 2026. Za to će biti potrebna dodatna sredstva iz programa InvestEU, koja će se dobiti optimizacijom upotrebe jamstva EU-a koje je trenutačno dostupno u različitim mandatima EU-a, uključujući mandate iz prethodnog programskog razdoblja.
Kada?	Prvi nacrt programa jamstava: u četvrtom tromjesečju 2025. Pokretanje partnerstva: u trećem tromjesečju 2025. Procjena tržišta na razini EU-a za program certificiranja uštede energije: do četvrtog tromjesečja 2025.
Rezultati	Povećanje ponude mogućnosti za financiranje proizvoda energetske učinkovitosti. To se želi postići putem poduzeća za energetske usluge (ESCO)⁷³, a cilj je udvostručenje tržišta ESCO-a na 4 – 6 milijardi eura godišnje i mogućnost da potrošači uštede od 25 – 30 % za obnovu zgrada i do 70 – 80 %⁷⁴ za javnu rasvjetu.

Nadalje, **energetski učinkoviti proizvodi odmah smanjuju račune za energiju**. Međutim, uvoz velikog broja nesukladnih proizvoda iz trećih zemalja narušava konkurentnost dobavljača iz EU-a i smanjuje koristi za građane i poduzeća.

⁷² Financijska sredstva EU-a za mjere energetske učinkovitosti u području stanovanja, poduzeća i javne infrastrukture u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i kohezijske politike (dodijeljena sredstva u okviru trenutačnog VFO-a) iznosila su 4,9 milijardi eura za pametne energetske sustave, 8,9 milijardi eura za energiju iz obnovljivih izvora i 21,8 milijardi eura za energiju.

⁷³ Poduzeće za energetske usluge (ESCO) organizacija je koja nudi energetske usluge, uključujući provedbu projekata energetske učinkovitosti ili projekata u području energije iz obnovljivih izvora, često prema načelu „ključ u ruke”.

⁷⁴ [Ugovori o energetsom učinku u EU-u 2020. – 2021.](#); JRC, 2021.

Što?	Potrošačima omogućiti pristup učinkovitijim uređajima i proizvodima s duljim životnim vijekom
Kako?	Države članice, nacionalna tijela za nadzor tržišta i carinska tijela trebali bi poboljšati nacionalni nadzor tržišta i izvršavanje zakonodavstva , uključujući carinu i internetska tržišta. U skladu s Komunikacijom o e-trgovini EU podupire njihovo djelovanje i daljnju suradnju s internetskim tržištima. Komisija će ažurirati pravila EU-a o označivanju energetske učinkovitosti i ekološkom dizajnu , razmjenjivati najbolje prakse, poboljšavati informatičke alate ⁷⁵ i olakšavati usklađenost operatora pružanjem jasnijih informacija i smjernica. Države članice trebale bi razmotriti mogućnost uvođenja poticaja za potrošače da stare kućanske uređaje zamijene energetski učinkovitim alternativama.
Kada?	Odmah
Rezultati	Procjenjuje se da su pravila jedinstvenog tržišta EU-a za energetske učinkovite uređaje i proizvode 2023. donijela uštede od oko 120 milijardi eura na računima za energiju , a procjenjuje se da će do 2030. te uštede porasti na oko 162 milijarde eura . ⁷⁶ Međutim, oko 10 % (tj. više od 10 milijardi eura) izgubi se svake godine zbog prodaje nesukladnih proizvoda. ⁷⁷

Stup II.: Doprinos energetske unije

Bez obzira na naše uspjehe u izgradnji međusobno povezanog energetskog tržišta, potpuna energetska unija još nije dovršena. Budući da se EU suočava s rastućim troškovima energije koji opterećuju kućanstva i štete konkurentnosti industrije, posebno u energetski intenzivnim sektorima, očita je potreba za transformativnim pristupom. Zato moramo nastaviti raditi na dugoročnijim, strukturnim mjerama koje će nam donijeti čišću i jeftiniju energiju koja nam je potrebna i koje će nas približiti potpunoj energetskoj uniji, uključujući povećanje ulaganja u istraživanje i inovacije usmjerene na rješenja za čistu energiju. EU mora napredovati prema elektrifikaciji i potpuno integriranom jedinstvenom energetskom tržištu, postići ciljeve međupovezanosti i iskoristiti komplementarnosti među državama članicama kako bi se stvorila potpuna energetska unija od koje svi imaju koristi.

Ovaj Akcijski plan prvi je korak prema većoj međusobnoj povezanosti i integraciji. Komisija će u narednim mjesecima pokrenuti niz inicijativa usmjerenih na bolje upravljanje energetskom unijom, uvođenje čiste energije, veću sigurnost opskrbe i smanjenje računa građana i poduzeća.

Mjera 5: Doprinos energetske unije

Nadovezujući se na uspjeh plana REPowerEU, koji je potaknuo proizvodnju čiste energije i diversificiranu opskrbu energijom, ti će se ciljevi dodatno poduprijeti novim **Akcijskim planom za elektrifikaciju** (prvo tromjesečje 2026.) i **Strategijom za grijanje i hlađenje** (prvo tromjesečje 2026.). Ambiciozna **elektrifikacija** energetskog sustava i povećavanje proizvodnje iz čistih izvora **povećat će energetske učinkovitosti energetskog sektora** u cjelini, **pomoći u dekarbonizaciji** industrije, mobilnosti i sektora grijanja i hlađenja te

⁷⁵ <https://eprel.ec.europa.eu/screen/home>; <https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/market-surveillance>

⁷⁶ Izvješće o učinku ekološkog dizajna 2024., <https://circabc.europa.eu/ui/group/418195ae-4919-45fa-a959-3b695c9aab28/library/b29b3be3-8085-4e2f-8095-74ad98d9166c/details>, tablica 2. i slika 2.

⁷⁷ [Komunikacija Komisije: Plan rada za ekološki dizajn i označivanje energetske učinkovitosti u razdoblju 2022.–2024.](#) (2022/C 182/01)

povećati udio čiste i domaće proizvodnje energije. Tim će se inicijativama do 2030. smanjiti naša ovisnost o fosilnim gorivima i godišnje uštedjeti milijarde. Poreznim olakšicama za industrijsku elektrifikaciju može se promicati elektrifikacija i pomoći industriji EU-a da postane konkurentnija jer bi to smanjilo cijenu takve opreme i povećalo njezinu prodaju i prihvaćanje kod potrošača.

Digitalizacija je još jedan izvor uštede za potrošače, ali i potencijalna ranjivost. Komisija će 2026. donijeti **Strateški plan za digitalizaciju i umjetnu inteligenciju za energetske sektor** kako bi se ubrzalo uvođenje europskih rješenja umjetne inteligencije u područjima kao što su optimizacija elektroenergetske mreže, energetska učinkovitost zgrada i industrije te fleksibilnost potražnje. Osim toga, poticati će istraživanja i inovacije koji se temelje na umjetnoj inteligenciji povezivanjem start-up poduzeća s energetskim poduzećima uz istodobno osiguravanje snažnih zaštitnih mjera za kibersigurnost, privatnost i sigurnost podataka. Komisija će **ispitati i sve veću potrošnju energije u podatkovnim centrima**^{78,79} te promicati njihovu održivu integraciju u energetske sustav. Podatkovni centri mogli bi povećati pritisak na energetske sustav i povećati cijene energije, posebno uzimajući u obzir sposobnost podatkovnih centara da u nadmetanju za energiju ponude višu cijenu nego drugi potrošači.

S druge strane, **Strateški plan EU-a za energetske tehnologije** (plan SET) pomaže u rješavanju aktualnog problema rascjepkanosti portfelja istraživanja i inovacija u EU-a u području čiste energije i elektrifikacije. Potrebno je učiniti više kako bi EU dostigao cilj u smislu javnih i privatnih ulaganja u istraživanja i inovacije u iznosu od 3 % BDP-a.^{80,81} Komisija će poticati inovacije, posebno koordinacijom s državama članicama putem Upravljačke skupine za plan SET osnovane Aktom o industriji s nultom neto stopom emisija.⁸² Osim toga, predložiti će se **strategija za fuziju**, uključujući stvaranje javno-privatnih partnerstava kako bi se ubrzala komercijalizacija, za potporu fuziji kao inovativnom, dekarboniziranom izvoru energije za budućnost.

Kako bi ostvario svoje energetske i klimatske ciljeve, EU-u je od 2021. do 2030. potrebno više od 570 milijardi EUR godišnje, a od 2031. do 2040. 690 milijardi EUR godišnje za ulaganja u energiju iz obnovljivih izvora, uključujući solarnu energiju, energiju vjetra i biomasu, energetske učinkovitost i kapacitet mreže. Komisija će procijeniti i potrebe za ulaganjima u nuklearnu energiju⁸³ i poticati ulaganja u tehnologije čiste energije sljedeće generacije, kao što su nuklearna fuzija, napredni geotermalni sustavi i čvrste baterije, kao i u postojeće kapacitete uključujući obnovu. Većina ulaganja će morati biti privatna, a javno financiranje potrebno je bolje usmjeriti kako bi se poticala privatna ulaganja, i to smanjenjem rizika strateških projekata, posebno s pomoću jamstvenih i vlasničkih instrumenata. Komisija će rješavati problem nedostatka ulaganja i mobilizirati privatni kapital za energetske tranzicije **Strategijom ulaganja u čistu energiju** te će predstaviti ažurirani **Ogledni nuklearni program (PINC)**.

⁷⁸ Digitalna infrastruktura troši oko 3,5 % električne energije u EU-u, pri čemu podatkovni centri troše oko 70 % od toga. [Potrošnja energije u podatkovnim centrima i širokopojasnim komunikacijskim mrežama u EU-u](#); JRC, 2024.

⁷⁹ [Zašto će europski podatkovni centri znatno rasti](#); Morgan Stanley & Co., srpanj 2024.

⁸⁰ [Zaključci Europskog vijeća od 23. ožujka 2023.](#) (EUCO 4/23)

⁸¹ Komunikacija Komisije o [reviziji Strateškog plana za energetske tehnologije](#) (COM(2023) 634 final)

⁸² [Uredba \(EU\) 2024/1735 o industriji s nultom neto stopom emisija](#)

⁸³ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/green.html

Prije svega, za dovršetak energetske unije potrebno je **potpuno integrirano energetsko tržište s koheziivnim okvirom upravljanja** u kojem se usklađuju ciljevi na nacionalnoj razini i na razini EU-a te osigurava da se odluke koje su prekogranične i važne za EU donose na odgovarajućoj razini. U tu će svrhu Komisija do početka 2026. objaviti **Bijelu knjigu o dubljoj integraciji tržišta električne energije**.

Osim toga, **nacionalni energetske i klimatski planovi (NECP)** moraju se transformirati u strateške planove ulaganja kojima se potiču predvidljivost ulaganja, povjerenje potrošača, inovacije i rast tržišta čistih tehnologija. Komisija će predložiti reviziju Uredbe o upravljanju kako bi se pojednostavnilo, ojačalo i moderniziralo **upravljanje energetskom unijom i djelovanjem u području klime**⁸⁴ i Europa pripremila za okvir energetske i klimatske politike za razdoblje nakon 2030. Osim toga, regionalne inicijative kao što je Transmediteranska inicijativa za suradnju u području energije i čiste tehnologije mogle bi imati ulogu u podupiranju proizvodnje čistih tehnologija.

Cijene energije mogu se znatno razlikovati među državama članicama. Kako bi se poboljšala koordinacija u cijeloj energetskoj uniji i bolje upravljalo elektroenergetskim sustavom, Komisija će osnovati **radnu skupinu za energetsku uniju**. Ta radna skupina, koja će se prema potrebi sastojati od predstavnika na visokoj razini iz Komisije, relevantnih tijela EU-a, država članica i dionika, ispitat će kakve su tehničke i regulatorne prilagodbe potrebne i redovito izvješćivati predsjednika Komisije, Europsko vijeće, Vijeće za energetiku i Europski parlament.

Kako bi u tome pomogla, Komisija će posvetiti dodatnu **pažnju procjeni posljedica relevantnih inicijativa na cjenovnu pristupačnost energije za kućanstva i poduzeća**. Ishod relevantnih analiza, uključujući, kad god je to moguće, vanjske stručnjake, na odgovarajući će se način uzeti u obzir u procjenama učinka novih zakonodavnih inicijativa i preispitivanju postojećeg zakonodavstva. Time će se dopuniti informacije o učinku inicijativa Komisije koje se redovito objavljuju u publikacijama kao što su Izvješće o stanju energetske unije⁸⁵ i izvješća o cijenama i troškovima energije⁸⁶.

Što?	Potpuna energetska unija
Kako?	Komisija će: - pokrenuti radnu skupinu za energetsku uniju; - objaviti Bijelu knjigu o dubljoj integraciji tržišta električne energije; - revidirati Uredbu o upravljanju energetskom unijom; - predstaviti Strategiju ulaganja u čistu energiju, ažurirani Ogledni nuklearni program (PINC) i strategiju za fuziju; - predstaviti Aksijski plan za elektrifikaciju, Strateški plan za digitalizaciju i umjetnu inteligenciju za energetski sektor te Strategiju za grijanje i hlađenje.
Kada?	2025.: Radna skupina za energetsku uniju, Strategija ulaganja u čistu energiju i PINC. Do sredine 2027. za druge inicijative.
Rezultati	Dublja integracija tržišta električne energije kroz pokretanje dijaloga o budućem

⁸⁴ [Uredba \(EU\) 2018/1999 o upravljanju energetskom unijom i djelovanjem u području klime](#)

⁸⁵ Na primjer, [Izvješće o stanju energetske unije za 2024.](#) (COM(2024) 404 final)

⁸⁶ [Cijene i troškovi energije u Europi – Europska komisija](#)

razvoju tržišta i osnivanjem radne skupine za energetske uniju.

Sprečavanje naglih povećanja troškova sustava koji bi se do 2040. mogli popeti do 103 milijarde eura ako se ništa ne poduzme.⁸⁷

Poticanje ulaganja i smanjenje troškova smanjenjem rizika za kapital, tj. smanjenjem potencijalnih rizika povezanih s ulaganjima, smanjenjem administrativnog opterećenja za planiranje i izvješćivanje te poboljšanjem koordinacije država članica u utvrđivanju politika, čime bi se osigurala sigurnost ulaganja za 2040. i **nacionalni energetske i klimatske planovi postali pravi planovi za ulaganja**.

Ubrzanje elektrifikacije za 40 % u 2030.⁸⁸; iskorištavanje fleksibilnosti iz elektrifikacije sektora grijanja, prometa i vodika može donijeti godišnje **uštede troškova energetske sustava od 32 milijarde eura** u 2030.⁸⁹ Samo dvosmjernim punjenjem električnih vozila moglo bi se uštedjeti **9,7 milijardi eura**.⁹⁰

Povećanje učinkovitosti grijanja i hlađenja povećanjem uporabe topline, ponovne uporabe i uvođenja dizalica topline. Šira uporaba otpadne topline u industrijskim procesima i energetskim uslugama može poboljšati učinkovitost sustava i smanjiti troškove. Šire **uvođenje dizalica topline** i bolja **učinkovitost u kućanstvima mogli bi do 2030. smanjiti troškove uvoza fosilnih goriva za 60 milijardi eura**, a istodobno smanjiti potražnju za drugim energentima i stabilizirati cijene.

Iskorištavanje digitalizacije kako bi se smanjili troškovi energetske sektora⁹¹, čime bi se povećala učinkovitost, s procijenjenim uštedama od 5 % u radu i održavanju, 5 % u proizvodnji električne energije i 5 % zbog smanjenja gubitaka u mreži.⁹²

Stup III.: Privlačenje ulaganja i osiguravanje rezultata

Kako bi se ostvarila potpuna energetska unija koja se temelji na domaćoj čistoj i cjenovno pristupačnoj energiji za sve europske potrošače potrebna su znatna ulaganja tijekom sljedećeg desetljeća i snažno upravljanje. Za brzu zajedničku provedbu ovog Akcijskog plana potrebni su snažno političko vodstvo i predanost te uključiv angažman svih aktera u energetskom vrijednosnom lancu.

Mjera 6: Uspostava trostranog ugovora za cjenovno pristupačnu energiju za europsku industriju

Sve veća nesigurnost na tržištu može stvoriti probleme za nositelje projekata i može odgoditi ili odvratiti ulaganja. Kako bi se to riješilo, vlade, proizvođači energije i industrije koje troše energiju mogu zajedno stvoriti povoljnu ulagačku klimu za cjenovno pristupačan i održiv energetske sustav i konkurentan industrijske sektor, uz istodobno osiguravanje zadržavanja i stvaranja kvalitetnih radnih mjesta, kako je istaknuto u Deklaraciji iz Antwerpena.

⁸⁷[Upravljanje redispečiranjem i zagušenjem](#); Zajednički istraživački centar, svibanj 2024.

⁸⁸Od 2024. električna energija čini oko 23 % potrošnje konačne energije u Europskoj uniji. 32 – 33 % do 2030. temelji se na modeliranju energetske sustava s pomoću PRIMES-a i POTEnCIA-e. Potrošnja konačne energije upotrijebljena za izračun raspona odgovara Eurostatovim definicijama (*nrg_ind_fecf*), tj. uključuje industriju, promet, kućanstva, usluge, poljoprivredu i okolnu toplinu iz dizalica topline, a ne uključuje punjenje goriva u međunarodnom zračnom i pomorskom prometu.

⁸⁹[Misija solarna energija 2040.: Revolucija fleksibilnosti Europe](#); SolarPower Europe, lipanj 2024.

⁹⁰[Potencijal potpune integracije sustava za električnu energiju električnih vozila u Europi](#); Testiranje i evaluacija koje je proveo Fraunhofer ISE & ISI, listopad 2024.

⁹¹[Posljedice digitalizacije na budući model tržišta električne energije](#); Oxfordski institut za energetske studije, travanj 2023.

⁹²[Izrada strateške analize i razvojnog plana za digitalnu transformaciju u energetskoj industriji](#); Liu & Lu, 2021.

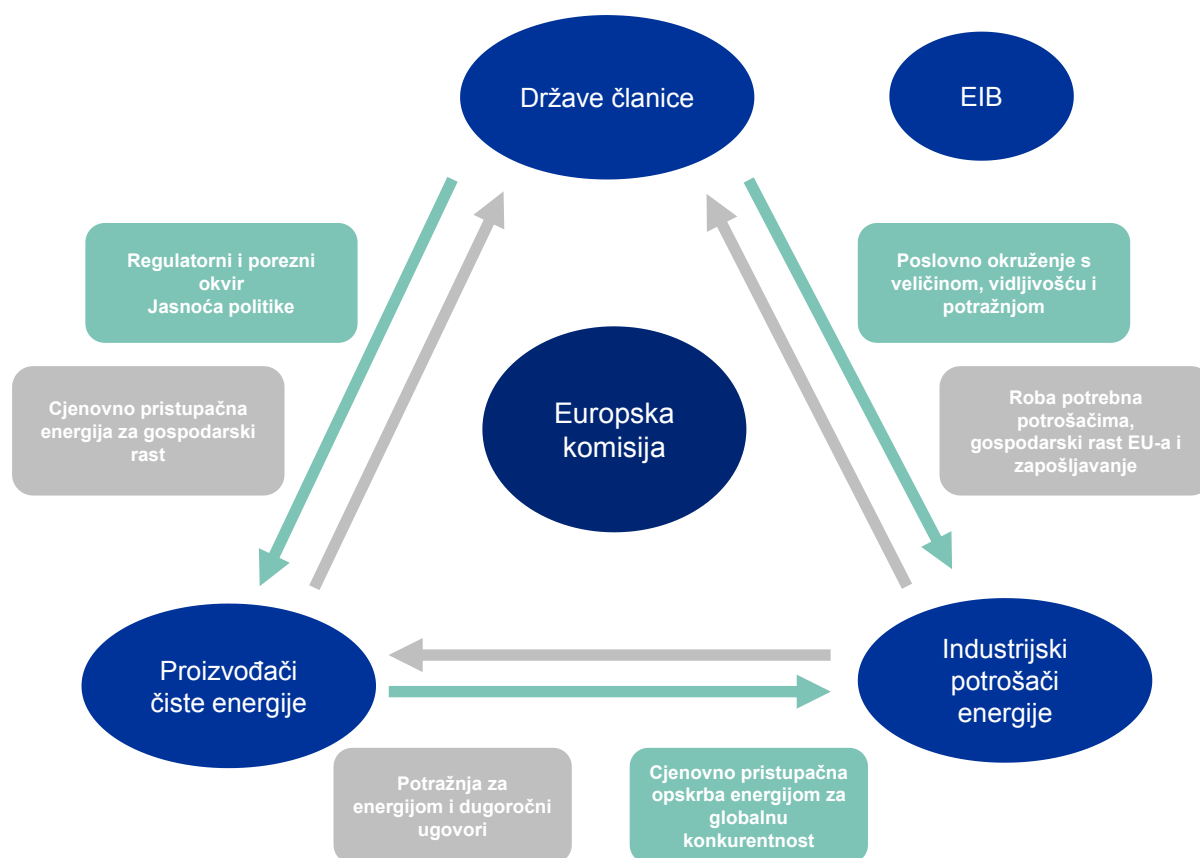
- ❖ **Proizvođačima čiste energije potrebna je velika i garantirana potražnja** kako bi se omogućilo dugoročno planiranje i tako smanjili rizici za ulagače i troškovi projekata. To bi koristilo i **proizvođačima u lancu opskrbe**, na primjer proizvođačima trafostanica ili kabela za mrežne projekte, jer bi tada mogli ulagati u nove proizvodne kapacitete u Europi i nuditi niže cijene. Velikim nositeljima projekata iskorištavanja solarne energije ili energije vjetra na moru to bi na primjer omogućilo niže troškove nabave i osiguravanje lanaca opskrbe.
- ❖ **Industriji koja troši energiju**, a posebno **energetski intenzivnoj industriji**, potrebna je **sigurnost opskrbe i cijena energije** kako bi mogle planirati svoju proizvodnju i donositi odluke o ulaganjima koje će odrediti njihovu budućnost. Na primjer, industriji čelika potrebna je dugoročna sigurnost opskrbe električnom energijom i cijena električne energije kako bi mogli ulagati u elektrifikaciju proizvodnih procesa. Zauzvrat, energetski intenzivna industrija može proizvođačima energije jamčiti potrošnju sklapanjem dugoročnih ugovora.
- ❖ **EU i vlade država članica mogu smanjiti rizike stabilnim regulatornim okvirima i mjerama za olakšavanje ulaganja**. Osiguravanjem te **predvidljivosti** za nositelje projekata i lance opskrbe pridonosi se smanjenju rizika za ulaganja i smanjenju troškova za poduzeća i kućanstva. To bi se moglo postići, na primjer, **obvezivanjem na dugoročniji, pouzdan i detaljan vremenski okvir dražbi** za projekte u području čiste energije i oslanjanjem na **pristupačne natječaje** na načelima **otpornosti, sigurnosti i održivosti** iz Akta o industriji s nultom neto stopom emisija.

U tom pogledu iskustvo iz Povelje o energiji vjetra⁹³ i Povelje o solarnoj energiji⁹⁴ pokazalo je dodanu vrijednost okupljanja institucionalnih i gospodarskih aktera kako bi se poduzeli odlučni koraci u izgradnji konkurentnog lanca vrijednosti u ključnim sektorima za prelazak na čistu energiju.

Nadovezujući se na ta iskustva, **širi trostrani ugovor za cjenovno pristupačnu energiju može objediniti te obveze** i stvoriti ulagačku klimu kojom se podupire troškovno učinkovita proizvodnja energije, pouzdana opskrba energijom i dugoročni gospodarski rast za sve dionike.

⁹³ [Europska povelja o energiji vjetra](#)

⁹⁴ [Europska povelja o solarnoj energiji](#)

Slika 4. Trostrani ugovor za cjenovno pristupačnu energiju za europsku industriju

Što?	Trostrani ugovor za cjenovno pristupačnu energiju između javnog sektora, uključujući financijske institucije, subjekata koji razvijaju čistu energiju i industrije koja troši energiju.
Kako?	Široki tripartitni ugovor će: - omogućiti predvidljivost i ekonomiju razmjera proizvođačima energije, koji će imati sigurnog otkupljivača za svoju proizvodnju, i kupcima energije, koji će imati cjenovno pristupačnu i stabilnu opskrbu energijom; - podupirati poslovne modele u tom sektoru zahvaljujući potpori Komisije, Europske investicijske banke i država članica koja će im omogućiti smanjenje rizika ulaganja i rast. To bi uključivalo sektorske ugovore za određene sektore (npr. vodik, sintetička goriva, baterije, energija vjetra na moru, solarna energija, mreže).
Kada?	2025.
Rezultati	Povećanje transparentnosti, vidljivosti i sigurnosti za proizvođače i industriju koja troši energiju, podupiranje odluka o ulaganjima te smanjenje troškova i cijena energije

Stup IV.: Spremnost za potencijalne energetske krize

Nedavna energetska kriza, najozbiljnija koju je Europa doživjela, pokazala je važnost koordinacije na razini EU-a za kontrolu ekstremnih porasta cijena na unutarnjem tržištu. Kako bi se povećala otpornost na moguće buduće energetske krize državama članicama potrebna su sredstva za učinkovito djelovanje te je potrebno ojačati okvir za sigurnost opskrbe na temelju iskustava stečenih iz nedavnih zbivanja.

Mjera 7: Jamčenje sigurnosti opskrbe radi stabilnosti cijena

Stabilna opskrba EU-a energijom presudna je za našu gospodarsku otpornost, pristup cjenovno pristupačnoj energiji i izbjegavanje ekstremne nestabilnosti cijena. Poremećaji u opskrbi energijom uzrokovani geopolitičkim napetostima, kibernetičkim i drugim namjernim napadima ili ekstremnim vremenskim uvjetima ugrožavaju cjenovnu pristupačnost. Potreban je novi regulatorni okvir kako bi se povećala otpornost energetskeg sustava EU-a i ograničila nestabilnost cijena energije.

Što?	Pridonijeti stabilnosti cijena s pomoću okvira za energetske sigurnost uz obuhvaćanje iskustava iz energetske krize
Kako?	Komisija će iznijeti zakonodavni prijedlog za reviziju postojećeg regulatornog okvira EU-a za energetske sigurnost.
Kada?	Početak 2026.
Rezultati	Dostupnija opskrba energijom u svakom trenutku i bolja pripremljenost za stresne razdoblja u opskrbi mogu pomoći u smanjenju nestabilnosti cijena i smanjiti cijene

Mjera 8: Pripremljenost za krize cijena

Direktiva o električnoj energiji i Direktiva o plinu sadržavaju odredbe kojima se Vijeću omogućuje da proglasi krizu cijena na prijedlog Komisije ako su ispunjeni određeni izvanredni uvjeti. U takvim situacijama smanjenje potražnje u određenim satima ima glavnu ulogu u ublažavanju učinaka energetske krize. I izvan kriznih razdoblja već se danas mogu osmisliti i aktivirati **programi za smanjenje vršne potražnje prema kojima opskrbljivač plaća potrošače kako bi smanjili potrošnju u određenim satima**. Iskustvo u nekoliko država članica pokazuje da su u iznimnim razdobljima opterećenja sustava i visokih cijena potrošači spremni dobrovoljno smanjiti potražnju.

Što?	Izbjegavanje cjenovnih ekstrema tijekom energetske krize
Kako?	Smjernice Komisije za države članice za razvoj i provedbu programa za smanjenje vršne potražnje uvođenjem naknada za potrošače. Operatori prijenosnih sustava trebaju uvesti mjere za smanjenje potražnje za energijom tijekom razdoblja vršne potražnje i stimuliranje potrošnje u kasnijim satima.
Kada?	Tekuća mjera, posebno tijekom vršnih cijena/razdoblja opterećenja sustava
Rezultati	Niže cijene tijekom razdoblja vršne potražnje za energijom, smanjenje nestabilnosti cijena i razumni konačni računi za energiju

Nadalje, u slučajevima u kojima **uska grla u mreži** ili zagušenje ozbiljno ometaju protok energije, potrebna je bliska suradnja s operatorima prijenosnih sustava i nacionalnim regulatornim tijelima kako bi se **privremeno povećali dostupni prekogranični interkonekcijski kapaciteti u određenim situacijama** (npr. regionalna kriza cijena u jugoistočnoj Europi 2024.) i tako osiguralo da energija stigne do najpogođenijih područja. **Prekidi zbog održavanja moraju se na odgovarajući način koordinirati** na unutarnjem energetskeg tržištu kako bi se izbjegli nepotrebni učinci takvih prekida na susjedne države članice.

Što?	Bolji prekogranični pristup jeftinoj električnoj energiji
Kako?	Suradivati s operatorima prijenosnih sustava i nacionalnim regulatornim tijelima kako bi se osigurala privremena povećanja dostupnih prekograničnih kapaciteta u određenim situacijama te pravilna koordinacija i planiranje prekida zbog održavanja kako bi se izbjegla ograničenja prekograničnog protoka električne energije

Kada?	Prema potrebi, npr. u određenim regionalnim krizama cijena
Rezultati	Osiguravanje maksimalnog povećanja prekogranične trgovine električnom energijom u kriznim situacijama kako bi se ublažili lokalni porasti cijena na određenim tržištima

Naposljetku, s obzirom na to da se očekuje da će prirodni plin i dalje uglavnom biti glavni čimbenik u određivanju cijena električne energije u EU-u, Komisija je spremna poduprijeti države članice u osmišljavanju mjera državne potpore, na temelju dokazanih modela u izvanrednim situacijama, kako bi se mogle bolje nositi s ekstremnim porastima cijena i izvanrednim cjenovnim okruženjima, a cijene električne energije manje ovisile o visokim cijenama plina.

5. ZAKLJUČCI I DALJNI KORACI

U Akcijskom planu za priuštivu energiju utvrđeno je osam konkretnih kratkoročnih mjera za **ostvarenje potpune energetske unije s ciljem konkurentnosti, cjenovne pristupačnosti, sigurnosti i održivosti**. Za ostvarivanje rezultata i preobrazbu bit će potrebno sudjelovanje svih dionika: i. koordinacija u EU-u uz ključnu potporu Europskog parlamenta i Vijeća kako bi se osigurao djelotvoran i pragmatičan zakonodavni okvir; ii. bliska suradnja država članica u provedbi mjera na terenu i osiguravanju ostvarivanja punog potencijala plana u korist građana; iii. aktivno uključivanje dionika: naše industrije i poduzeća, naših radnika, inovatora i građana; i iv. angažman na najvišoj političkoj razini putem radne skupine za energetske uniju.

Komisija će provoditi Akcijski plan, pratiti napredak u njegovu ostvarivanju i izvješćivati o tome u budućim **izvješćima o stanju energetske unije**. Komisija će redovito obavješćivati Europski parlament i Vijeće ministara za energetiku o napretku i raspravljati o učincima.

Suočavamo se s velikim izazovima, no i naše sposobnosti su velike. Zajedno smo izgradili otporne mreže i najintegriraniju energetske mrežu na svijetu. Imamo snažnu proizvodnu bazu, visokokvalificiranu radnu snagu, napredne tehnologije i snažan regulatorni okvir. Ustrajali smo i napredovali na našem putu prema dekarbonizaciji, omogućili gospodarski rast bez rasta emisija CO₂ i preuzeli vodeću ulogu u globalnoj energetske tranziciji. **Te nam prednosti omogućuju rješavanje problema s kojima se Europa trenutačno suočava.**

Jasno je zašto treba riješiti te probleme. Energija je temelj našeg gospodarstva i društva. Ona čini mali dio naših rashoda BDP-a,^{95,96} ali pokreće cijelo gospodarstvo. Pokreće vlakove koji nas prevoze, zagrijava kuće u kojima živimo i pogoni strojeve koji proizvode robu kojom se svakodnevno koristimo. On je i jedan od temelja našeg EU-a, još otkad su ugljen i čelik bili stupovi obnove Europe, podupirala je rast našeg gospodarstva i poboljšavala svakodnevni život Europljana.

Proizvodnja energije i integracija naših energetskih tržišta oduvijek su bili ključni za **europsko jedinstvo**. Od Europske zajednice za ugljen i čelik do razvoja energetske unije, energija je bila **ključna za našu gospodarsku stabilnost i pokretač integracije EU-a**.

⁹⁵ Rashodi vlada EU-a za energiju čine samo 1,1 % rashoda u našem BDP-u

(https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_economic_affairs)

⁹⁶ U razdoblju 2000.–2021. bruto uvoz fosilnih goriva činio je oko 20 % ukupnog uvoza robe, to jest 2,8 % BDP-a EU-a (na temelju podataka Eurostata o trgovini za oznaku KN 27). [Izvješće o procjeni učinka priloženo Komunikaciji Komisije o klimatskom cilju Europe za 2040.](#) (SWD(2024) 63 final, dio 3/5)

Vodeći se **Kompasom konkurentnosti** i zajedno s **Planom za čistu industriju**, ovaj **Aksijski plan za priuštivu energiju** omogućit će nam da iskoristimo svoje prednosti, dokažemo **pravu vrijednost naše energetske unije** i ponovno potvrdimo predanost EU-a uključivoj energetske tranziciji **u kojoj nijedan pojedinac ili zajednica nije zapostavljen**.

PRILOG I.: POPIS MJERA I ROKOVI

Što?	Kada?	Tko?
Stup I.: Smanjenje troškova energije		
Mjera 1: niži računi za električnu energiju		
Učinkovitije mrežne naknade za smanjenje troškova energetskeg sustava Učinkovitije mrežne naknade radi smanjenja troškova energetskeg sustava	Drugo tromjesečje 2025.	Europska komisija, države članice, nacionalna regulatorna tijela
Niže oporezivanje električne energije i uklanjanje neenergetskih troškovnih komponenti s računa	Od donošenja Četvrto tromjesečje 2025. (preporuka)	Države članice, uz potporu Europske komisije
Omogućiti potrošačima da izaberu jeftinije dobavljače energije uz istodobno rješavanje problema energetskeg siromaštva	Treće tromjesečje 2025.	Europska komisija, države članice, nacionalna regulatorna tijela
Mjera 2: smanjivanje troškova opskrbe električnom energijom		
Prekidanje ovisnosti maloprodajnih računa za električnu energiju od visokih i nestabilnih cijena plina	Drugo tromjesečje 2025. (EIB) i četvrto tromjesečje 2025. (Smjernice CfD-a)	Europska komisija, EIB, države članice
Brže izdavanje dozvola za bržu energetskeg tranziciju	Od donošenja i u razdoblju 2025.–2026.	Europska komisija, države članice, nacionalna nadležna tijela
Ubrzavanje širenja, modernizacije i digitalizacije mreža	Prvo tromjesečje 2026.	Europska komisija, države članice, operatori prijenosnih sustava
Povećavanje fleksibilnosti sustava uz pomoć skladištenja i upravljanja potrošnjom	Od donošenja Drugo tromjesečje 2025. (okvir za državne potpore) Prvo tromjesečje 2026. (nova pravila o upravljanju potrošnjom)	Europska komisija, države članice
Smjernice za promicanje naknade za fleksibilnost u maloprodajnim ugovorima	Četvrto tromjesečje 2025.	Europska komisija, države članice
Mjera 3: pravednija tržišta plina i cijene energije		
Osigurati pošteno tržišno natjecanje na tržištima plina	Četvrto tromjesečje 2025.	Europska komisija, države članice, ACER, ESMA, nacionalna

		regulatorna tijela
Iskorištavanje kupovne moći EU-a kako bi se prirodni plin uvezio po povoljnijoj cijeni	prvo i drugo tromjesečje 2025.	Europska komisija s međunarodnim partnerima
Mjera 4: energetska učinkovitost za uštede energije		
Tržište energetske učinkovitosti s europskom dimenzijom	Treće i četvrto tromjesečje 2025.	Europska komisija, EIB, financijske institucije, europska industrija
Potrošačima omogućiti pristup učinkovitijim uređajima i proizvodima s duljim životnim vijekom	Od donošenja	Europska komisija, države članice, nacionalna tijela za nadzor tržišta i carinska tijela
Stup II.: Izgradnja potpune energetske unije		
Mjera 5: dovršetak energetske unije		
Pokrenuti radnu skupinu za energetske uniju	2025.	Europska komisija, države članice, relevantna tijela EU-a, stručnjaci
Rješavanje problema investicijskog jaza i mobilizacija privatnog kapitala	Drugo tromjesečje 2025.	Europska komisija, EIB, InvestEU
Izgradnja integriranijeg energetskeg tržišta	Od 2026. do sredine 2027.	Europska komisija, države članice, Europski parlament i dionici
Pružanje sigurnosti za ulaganja i pojednostavnjenje sustava upravljanja za snažnu energetske uniju		Europska komisija
Povećanje elektrifikacije		Europska komisija, države članice
Povećanje digitalizacije i korištenja umjetne inteligencije u energetske sektoru		Europska komisija
Dekarbonizacija i integracija sektora grijanja i hlađenja, čime se omogućuje zamjena plina drugim izvorima energije		Europska komisija, države članice
Stup III.: Privlačenje ulaganja i osiguravanje rezultata		
Mjera 6: trostrani ugovor za cjenovno pristupačnu energiju za europsku industriju		
Trostrani ugovor za cjenovno pristupačnu energiju	2025.	Europska komisija, države članice, EIB, proizvođači i industrija energije
Stup IV.: Spremnost za potencijalne energetske krize		
Mjera 7: sigurnost opskrbe radi stabilnosti cijena		
Veća stabilnost cijena s pomoću prikladnog okvira za energetske sigurnost	Početak 2026.	Europska komisija

Mjera 8: pripremljenost za krize cijena		
Izbjegavanje cjenovnih ekstrema tijekom energetske krize	Tijekom energetske krize	Europska komisija, države članice, operatori prijenosnih sustava
Bolji prekogranični pristup cjenovno pristupačnoj električnoj energiji	Tijekom energetske krize	Europska komisija, nacionalna regulatorna tijela, operatori prijenosnih sustava